[illegible] دربار میں حاضر کیے وہ دو لاٹھیوں کے سہارے [illegible]

[illegible] کان نہ تھا اور اس کو بہت کم سنائی [illegible]

[illegible] بڈھے نے اسے اُلٹ پلٹ کر دیکھا اور

[illegible] تو وہ چپ رہا، پھر بولا [illegible]

[illegible] میرے والد [illegible] اس گیہوں [illegible]

[illegible] باپ کو دربار میں حاضر کیا گیا [illegible]

[illegible] وہ ایک لاٹھی کے سہارے چلتا تھا اور اس کی [illegible]

[illegible] گیہوں کا دانہ اس کے [illegible] دیکھا اور [illegible]

[illegible] لیکن [illegible] کے [illegible] تھا اس نے کہا

[illegible] ہے نہ دیکھا ہے [illegible] مول بھی نہیں لیا، کیونکہ

[illegible] ہم اپنے کھیتوں میں اتنا اُگاتے تھے [illegible]

[illegible] روپیہ پیسہ بھی نہ تھا [illegible] گیہوں [illegible]

[illegible] اتنے بڑے گیہوں کا کبھی نہ سنا [illegible]

[illegible] ان سے دریافت کریں۔

[illegible] بھی حاضر [illegible] دربار میں، جوانوں کی طرح [illegible]

باہجھ زکوٰۃ نماز نہ ہوسے سرورِ دا فرمایا
فرق اسلام کفر دا ناہیں باہجھ نمازوں ٹوہے
چھوڑے یک نماز جیکوئی جان کراہن کائی
تارک برکت کسب نہ ہوسے حشر وانہ اخلاصی
صورت تھیں بدصورت ہوسی نیاں کنوں منہ کالا
وقت نماز نہ کرنوں سستی اٹھ گزار سویرے
ست سے جہانگ سنتوں بدیا ہر مسلم دیتا ئیں
جس دی ایہہ تاکید پیارے صاحب خود فرماوے
امر پنجاہ نمازاں سندا ہویا پاک الاہوں !
ہویا پنج پنجاہاں کنوں تیرے کارن یارا
جیکو پنج نماز گذارے سو جیوں پنجاہ نمازاں !
ہور امرزش کُل گناہاں رب سچے بخشیں باوے

باہجھ نمازے ایمان نہیں جتانی اندر آیا
دین نہ قائم باہجھ نمازوں کیہا پاک نہ ہوسے
اسی عقبہ دوزخ مکر سی جس حد نشو الی الی
دوزخ وچ ویگیسن اللہ کر کے اخذ نواصی !
مکھ نمازی روشن ہوسی جیویں کہ بدر اجالا
نیکی کنوں غافل ہو کے نہ کر عمل بُرے !
وچ قرآنے امر نمازے کیتا سچے سائیں !
اس امر تھیں غافل بندہ صاحب کیونکر بھاوے
پنج تے جالی نہیں چھڑایاں چھوٹ ہوئی درگاہوں
اٹھ ادا کر فرض ربیدا نہ رکھ سر تے بھارا
دیندا خالق اسدیتا ئیں مُن میں تھیں ایہ راذاں
ذرہ میل نہ رہسے باطن تے جو پنجویلے نہاوے

باب در بیان فرائض وضو گوید

وضو پچھانی شرط نمازے فرض وضو دے چارے
متھے والاں دا ہڑی ٹھوڈی تریے کناں دھنہ دے
دو جا دھوون باہاں دوویں ارکان تیک پچھانی
چوتھے حصے سرے دا بھی مسح کرن ہے فرضوں
چوتھا دوویں پیر فریضہ دھوون گٹیاں تائیں
ایہہ جانی چارے فرض وضوے اللہ دا فرمایا
عذرے باہجھوں جے یک کوئی فرض انہاں تھیں رہ گئے

اوّل دھوون منہ دیتا ئیں امر کیتا کرتار سے
پاون فرض وضو پیارے انہاں پانی اپر منہ دے
ارک نہ پر چھوڑیں سکی پائیں اس پر پانی
سر انگلی ونہاں نہ آئی پاک نہ ہوسیں فرضوں
گیا بھی رہے نہ سکا پانی خوب چلائیں
مذہب چارے فی الاتفاقی کسے خلاف نہ پایا
وضو نہ ہووے جائز ملے سر توں فرض نہ رہے

باب در بیان سنتہائے وضو گوید

سنتاں وچ وضوے باراں آکھ سناواں تینوں
اوّل کرن استنجا وڈا سنت جان وضو دی
بھی بسم اللہ پڑھیں تینوں پچھے ہتھ انگھالیں
دت کرو پچھے منہ دے خوب ہلائیں پانی

بہتی کریں دعا پیارے ہاؤں دھو کر تینوں
جیکر مخرج ہووے زیادہ ہوسی گشت آلودی
ہتھ دوویں پر گٹاں تائیں سنت ا...
بھی کریں مسواک پیارے سنت ...

سُنت لکڑ کوڑے رکھ دی ناتاں انگل پھیریں
نک دی وچہ بھی پادن پانی کرنا سُنت ہمیشہ
ہیٹھوں انگلی اتاں لنگائے کنڈ کرے گل بنے
جیہڑی داڑھی ہولی ہووے وچوں چم دسیوے
مسح سرے دا متھے دلوں سُنت سمجھیں ہاؤں
سارے سر دا مسح پیارے سُنت نا نویں جانی
دوہاں کناں اُپر بیبا سر دا پانی لائیں !
خنصر بنصر دوہاں ہتھاں دی وسطی ادا سر جوڑیں
وت کیاڑی کنوں بیبا تلیاں دوہاں تائیں !
باہر کناں پیٹ انگوٹھے وچہ سبابہ پھیریں
پھیر خلال جو انگلی پیراں سُنت دل تے لکھیں
پیر سجے دی چیچی کنوں کرن شروع پچھانیں
مٹھول اتاں لیاویں چیچی اتوں مول نہ پائیں
ان واریں منہ پیراں دھوکے تداں خلال کچیوے
ہر عضو نے نال فہم دے دھوون ترنے تریواری
ہوندے چارے سُنت کامل جیکر جان چھوڑیں
منکر سُنت کافر ہوندا وچہ مسعودی لکھیا !
پانی وضو نے استنجے میں نددھ آکھ سنائیں

باراں وار دنداں دے اتے منہ وچہ بھی ہک دیریں
بھاری داڑھی جیہڑی ہووے کرے خلال ہمیشہ
ایہ طریقہ سُنت ایہی مومن صدقوں منے
مڈھ والال جے بھینو بن نائیں وضو درست نہ تخیو
فرض ادا ہر ولوں ہووے کیجے جیہڑے داؤں
بھی وت دوہاں کناں دے وچوں باہروں آنی
سن ترتیب مسح دی ساری میں تدھ خوب سکھائیں
متھے کنوں چھک نہانوں پیٹ کیاڑی اڈیریں
دوہاں پاسیاں سرویاں اُتے متھے نیک لیاویں
پچھے ہتھاں دی گردن اُتے پھکیں توں کموریں
نال چیچی انگلی کھبے ہتھ دی کرنا صحیح ہتھیں
چیچی پیر کھبے دی اُتے ختم کران تول جائیں
سُنت اُتے محکم ہو دیں باطل راہ نہ جائیں
ترتیب واریں اگے کیتیاں سُنت ادا نہ تھیوے
سُنتاں تم وضو دیاں ہویاں نال ادے پوری
وضو روا پر چھوڑن والا عاصی ہوندا ایہی
نال حدیث نبیدے اینویں پڑھ استاد تھیں سکھیا
ہک اُتے سر شاہی آنشی ایدوں ودھ نہ لائیں

بیان آداب وضو گویدہ

آداب وضو دے چارے جانی توں سن جانی میرے
منہ قبلے دل نیت کرنی سر تھیں ننگیاں بہناں
پہلوں دویں ہتھ پیارے دھوویں دکھ جینگیرے
وقت کرو لی روزے باجھوں کرنا نت غرارہ
نک وچہ پانی پادن ویلے چھکن سا اُتیرے

تازہ وضو کرن ہر ویلے آہر کرن سویرے
پھیر آعوذ وضو دے مونہہ پڑھ نسیطانوں تریہناں
وت رلا کراہن اوہناں دھوپے دوے کھیوے
ترک ادب دی مول نہ کیجے جے وس لگے چارہ
جس نوں ایہ نہ ہووے چارہ انگل نکو چہ پھیرے

۱۔ اوّل انگلی چیچی کو خنصر بولتے ہیں۔ اور دوم اس کے ساتھ والی کو بنصر بولتے ہیں اور سوم اُن کے ساتھ والی کو وچکلی انگلی کو وسطےٰ بولتے ہیں کی انگلی ساتھ والی کو سبابہ اور شہادت بولتے ہیں اور پنجم انگلی کو انگشت ور انگوٹھا بولتے ہیں:۔ ۱۲

بعدیوں کرن شروع بھائی بھی ترتیب پیارے
چھیتی نال وضو بھی کرنا آیا تی سبج ودیارے
کلمہ پڑھن شہادت والا عجز دلوں وچہ دھر نالے
پانی رہے وضو دے کولوں اکست کھان کے نالے
بھانڈا وضو نہ چھوڑن خالی نماز وضو پھر کرسی
اجر آن ملے نفی کنوں غذا بت معاف نہ کریے
چار الحمد تمدرقان بعدیں آن نبیدے تا تیری
پھیر دوگانہ پڑھ کر بیبا سب اٹھیں منگ نیا بیر

باب در بیان مکروہات وضو گوید

وچہ وضو مکروہ تمامی پندراں جان پیارے
رہیں وراڈا انہاں کولوں مندے فی ایہ سارے
کرن وضو استنجے جائے ہور پلید مکانے
یا کو سخن کرے دنیاوی یا وچہ فرج دھیانے
منہ دے اُپر مارے چھٹے ٹوٹ اکھیں دل پائے
یا جو نخنک ستے وچہ پانی ایہ مکروہ کہائے
ہتھ سجے دے نال استنجا بھی کرسکن بھائی
نال کھبیدے باجوں عذرے پاوان نک وچہ پانی
تمہر دیں تھوڑا بہتا پانی جیکو ٹینڈے دے پایسے
بھنڈا وضو نہ دیوے عزراں ایہ گل رب بھانے
وضو دیاں عضوآں وچ دو واری یا ترینہ کنوں بہتیرے
جاوے نال سکاون پیڈا اتھیں ہو پریرے

باب در بیان بھنڈر وضو گوید

اکی تھوک بھائی اوہ جو کرن وضو نوں فانی
چھ اگے تھیں ظاہر ہوندے سنتوں میرے بھائی
بول کراں یا بولوں پچھے پتھریاں باہر آوے
ودی کہن اس چوتے تائیں ایہ بھی وضو نہ جاوے
ٹریاں نال خون شید آوے فرجوں چیا پانی
اسنوں مذی سدنیارے ایہ فی ایہ بھی بھنڈر بھائی
شہوت نال منی دا پانی جیکر باہر آوے
یا سنگریزہ یا رت مہری پکے وضو سدھائے
وارجے آوے اگلے راہوں سنتوں دلبر میرے
بھنڈر را اسنوں مول نہ بھائی یا بھجے اس نال بھیلرے
نو کسیدی باہر آوے حقنے پچھے پانی
نال کیڑا کیڑا یا ڈایہ پنجے پچھلے راہوں بھائی
بہت بہاوت یا رت کہہ پانی جیکر نہ نوں سدھے
یا بیہوش دوزخ اکٹھے وضو نہ رہنا پاوے
نکسیر مارسو ہے جیکوئی یا قے منہ بھر سٹے
مست ہووے بیہوشی دیوانہ بیچ وضو دی پٹے
عاقل بالغ جاگدیاں جے ہسے وچہ نمازے
بیکن با بچہ تلاوت سجدے ہور نماز جنازے
بعدیں وضو نماز بھی نالے پڑھے پھیر سنیہی
قہقہہ نادان بھائی بیبا اسدا ہاسے داہیتی
جے اس باجھوں سنیہ نہ ہووے ہی وضو نہ اس دا جاوے
ضحک سدیندے عالم اسنوں ایہ نماز نہ جاوے
جے ایہ آپ بھی سنے نہ موڑے اس کجھ نہ دیندا
کہن تبسم اس ہاسے نوں ہور نہ کجھ [illegible]

بیان مسائل طہارت

اس پچھوں بعد مسائل غسلے آکھ فقیر سُناوے
نالویں پنجاں ٹولاں کنوں لازم ہونا ایہی
اول ایہ جو سر آلت دا وچہ فرجے چھپ جاوے
شرط نہیں انزال منی دی جیکر حشفہ چھپے
جے نابالغ ہوون دوویں وضو دوہاں نوں ہووے
باہجوں فرجے جیوندے بندے کرے دخول جیکوئی
جیونکر اندر بغل زنے دے آلت کوئی ٹھیوے
ایہو حکم سچھانی بیبا نال حیوان جے کوئی!
یا مُٹھ مارے مرد کوئی لکھیاں ایہی جلق کماوے
دُوجا شہوت نال منی جے ٹپدی باہر آوے
یا ویکھ کے یا چھا کے تکے وانگ زنکاری
یا جاگیاں من سفنہ دسے منی کجھی نالے پاوے
منی جے ویکھن باہجوں خوابے تاں بھی نہاون دوویں
مرد جے ویکھے خواب البتہ منی نہ پاوے بھورا
عورت جیکر منی نہ ویکھے جیہیا خواب لے ٹے
حکم جنب نوں زن حائض دروازے دی سواُول
بھی جتھو یاوے جس لتے دن عورت دیکھے پاکی!
پنجواں نہاون اس عورت نوں جنہاں حیض وسالے
جیکر مدت وہاکہ جیہڑے دوویں چا بھوالے
جے اس دی مدت یاد نہ ہووے جیہا نہیں جا کھے

سُنتوں مومن نال دلیلے جیکر اوہ دلان نہاوے
سن بلیتھو لبے آگے تینواں سیانیاں کیتے ان
لازم عاقل بالغ اُتے لئے پانی سر پاوے
نالوں لازم ہوندا ایہی بھاویں منی نہ پڑے!
لڑکی آکھ وضو پھر سارے لڑکا آلت دھووے
ایتھے شرط انزال منی دی سُنتوں یا ستھوں
جاں جاں پانی مٹی نہ پٹے نہاون فرض نہ ہووے
یا وت نال انسان موئے دے فعل کرے بدخوئی
نہاون فرض ہووے انزالوں روزہ بھی ٹٹ جاوے
جیونکر کوئی فکر دلیلا شہوت لالچ لاوے
جے انزال ہووے تاں نہاون مرد ہووے یا ناری
مرد ہووے تے بھانویں ایہی اُٹھ سویرے نہاوے
فتوٰی قول صحیح ہے ایتھے غسل کرہن اودیں!
نہالوں اسنوں فرض نہ ہوندا کرے نہ موئے جھورا
جے کنڈ بھار ہیٹی تاں نہاوے نا ایتھوں چھٹے
نال کراہت دے ایہ دوویں جائز سمجھیں باؤل
نہاون کنوں سُست نہ ہووے اُٹھے کرے چالاکی
لہو ہمیشہ سمجھے کنوں چلے جس گوارے
یا وت تخلیں جھیڑا دیکھ ایتھے ویلے نہاوے
دس دینہ غسل تے پچھے پنجو ویلے وضو شریعت آکھے

بیان فرائض غسل

ایدوں پچھے سُنتوں بیبا جے دل ایہی بدھے
جنب ہووے جاں مسلم کوئی نہاوے ترت سویرے
سامی وچہ غسل دے ترے فرض پیار پیا ایسے

سُنتاں فرض غسل دے ملیتھیں تانتوں پاویں سدھے
ڈھل بھی جائز ہے پر جھیڑے نہاون اجر ودھیرے
منہ نک دے وچہ پاون پانی بھی وت پنڈے سارے

جاں جنابت مُڈھ ہر والے نوں لوں لوں جنب پچھانی
تائیں پنڈے سارے اُتے فرض وہاون پانی

فرض وہاون ہکے واری پانی اُوپر تن دے
ملنا تن دا شرط نہ مُولے سُن بیبا توں کندے

باب در بیان سُنتہائے غُسل گوید

سُنتاں وچہ غسل دے بیبا پنج تمامی جانی
پہلوں دھوون گٹاں تائیں دوائیں ہتھ پچھانی !

دوجی سنت کرن استنجا دھوون وت پلیدی
جو کجھ تھوڑی بہتی پنڈے ہووے بوند منی دی

اودہوں پچھے کرن وضو بھی جیونکر حکم وضو دے
پیر نہ دھووین جیکر جاپے ہوسن پھیر آلودے

پیراں ہیٹھ جے تختہ کوئی یا اِٹ پتھر ہووے
تاں پیراں نوں وقت وضو دے غسلوں آگے دھووے

سُنت پنجویں پاون پانی پنڈے تے تن گھولے
وال پنڈے دے اوپر کوئی سکا رہے نہ مُولے

ہکو وال بدن دے اُتے جے سکّا رہ جاوے
وِچ نال جنابت مُولے حکم شرع فرماوے

مرد کرے تر پانداں تائیں وال تمام وکھیرے
عورت گت نہ کھولے میڈھی مُڈھ تھیں پانی پھیرے

نک سوراخ کناں دے دیہاں پانی خوب چلاوے
وِچ دے وچہ انگل پھیرے مت سکی رہ جاوے

باراں دیہاں تر سے سراہی پانی غسلے ہیئی !
نال اکاسی وضو کریں توں رہندا پانی دیہی

مُسلم غُسل جے کر دا کوئی پچھے وطی حلالوں
جتنے چوئے پانی جھڑ دے پنڈے اُسدے نالوں

لَنّے ملک کرے رب پیدا ملک نہ کوئی گردے
اوہ سب نیکی اُس بندے نوں لکھسی روز حشر دے

جیکو غُسل زناہ دا کردا شیطان پیدا تھیندے
جو شیطان گناہ کریندے دفتر اِس لکھیندے

باب در بیان مسائل حیض گوید

اللہ کر توں فضل کرم تھیں دل مرینوں یاری
حل بیان مسائل حیضے جو ہے مشکل بھاری

ناں سہولت کر توں جو مقصود سوالی !
قوت عقل فہیم دیہ اسنوں بخش قیاس رجالی

سِکھن مسئلے حیض نفاسے مُسلم دے تائیں
لازم جویں نمازاں روزے سِکھن مرد نسائیں

مرد البتہ واقف بھئے عورت ہوسی کائی !
ناں کا سِکھے سنے نہ پچھے سر دِچہ پوسے چھائی

شرم کریہن پڑھنوں سُننوں ایہ زناں دی چالی
مسئلے فرض نہ پچھن مُولے وچوں دینوں خالی

وِیکھو عقل زناں دا یارو پرن اپٹھے راہیں
نیکی تھیں شرماون لسواں بدیوں سنگھن ناہیں

گھنڈ گڈہن آدمیاں تھیں رب تھیں شرم نہ بھورا
گلیوں کنیڑیں مغز نہ کھپنے علم کنوں سر کھورا

شرم حیا نشانی ایماں جو سرور فرمایا !
بخش اوہ کامل شرم اسانوں ناں ایہ شرم [illegible]

جیہڑا لوہے سنتوں بیبا ہن دکھ درد ول آوے
[illegible]

لہو جے ویکھے چھ دریہاں دی اس نوں حیض نہ جانی
سٹاں وریہاں یا اٹھاں دی لہو جے ویکھے کائی
حیض پچونجہ وریہاں تائیں اُدپر نہیں ہے مہینے !
مُدت تھوڑی ترے دینہ راتیں بہتی دس پچھانی
جاں زن حیض دکھائی دیوے مسجد وچہ نہ آوے
نال غلاف جے پکڑے اسنوں خوف نہیں کجھ موہے
بھی وت روزے رکھے ناہیں پڑھے نماز نہ کائی
وطی کرن بھی جائز ناہیں جے زن لہو ویکھے
جیکو وطی حلال پچھانے کافر ہے اوہ جھوٹھا
کول نسنگ سویں گھر والا لذت بدنوں پاوے
جے پچونجہ سالاں پچھے یا ویکھے چھ سالی !
حیض نہ جانی ایس لہو نوں ایہ زحمت تھیں ویہا
دو نہہ حیضاں وچہ تھوڑی پاکی پندرہ دینہ توہانی
لے جیکر پتہ لہو ایہہ بھی مرضوں ویکھے !
دو نہہ دہاں تھیں جیکر آگے پاکی ویکھے پیارے
جاں اوہ بی بی نہاوے یا جو وقت نماز لنگھاوے
وسیں دہیں جے پاکی ویکھے بھانویں نار نہ نہاوے
عادت کنوں اگے سُکے اہو جے حیضے والا
جد اوہ مدت گذرے ساری جو دن اصلی آہے
ناکرائیں پر اوہ بی بی فرض بجا لیا وے
جیکر دہاں دہاں وچہ آوے لہو کسے دو واری
جیونکر چار دیہاڑے لہو تجویں پاکی ویکھے
روزے نار قضائی رکھے ایس ہاکھے سارے
جے کسے مثلاً مدت اصلی آہی پنج دہاڑے
جیکر لہو ٹرے اگاہاں وہ دیں روزتیں دو ویکھے

نوں دریاندی جیکر دیکھے حیضے شک نہ آئی
عمدے اندر لکھیا ایہی اس وچہ شک ایمانی
پچھے حیض نہ آوے مُڑکے سُنتوں یار نگینے
تر بنہ تھیں اگے ودھے گھٹے حیض تمامی جانی
نال قرآن پڑھے نہ لکھے نہ اسنوں ہتھ لاوے
بن سلے قرآنوں جو کجھ ایہی پڑھدے نسنگ نہ بھولے
پاک ہووے تاں رکھے روزے ناں نماز قضائی
جیکو بھُل کرے تاں دیوے مہر خدا دے لیکھے
بی بی جے ستر انی ہووے تھٹے اس دا ٹھوٹھا
ڈگے ڈو گے ہین ہیں کھاوے کپچھے ہتھ نہ لاوے
یا گھٹ تر بنہ یا ودھ دہ روزوں یا کا حملے والی
اس وچہ سب کجھ جائز ایہی منع جو تیں اوہ کہیاں
ایدوں پچھے جے پھر آوے دو تے حیض پچھانی
بہتی پاکی حد نہ کائی کہے شریعت راسنجے
بہتر ہے جو مرد اس ویلے وطیوں رہے کنارے
چاہے خاوند تاں اُت ویلے موتی ڈبے پائے
شک ہووس وچہ میداتے گھوڑا نزت چلاوے
جائز ناہیں خاوند نوں جو پاوے جبکی گالاں
وچہ دوات قلم تند پائے لکھے جیوں کر چاہے
پھر جاں مدت گذرے پوری کارن کوشش ناوے
کجھ وچہ وچا کے پاکی ویکھے حیض پچھانیں ساری
پھیر لہو ہکدیہہ وچہ پاکی سبہ ذیقہ حیضے لیکھے
مرد جے وطی کرے وچہ پاکی استغفار پکارے
ہُن اوہ پاک وہاں تے ہووی تسبہ دینہ حیض وہاڑے
آکھ فقیرا ہُن اوہ بی بی کیہڑی مدت چھڈے

سلہ بن قرآنوں اگر کوئی عورت حیض والی سنے قرآن شریف کا سبق لڑکی یا لڑکے کو دیتا ہو تو ایک ایک کلمہ شریف کو پڑھ کر دیوے تو درست ہے اور [illegible] [illegible] درست ہو وے [illegible] حیض کی حالت میں عورت کے گوڈے سے اور دھنی کے درمیان مرد [illegible]

اوہے رنج دہاڑے جیہنے پچھلی مرض پچھانی
مدت دہاکھ کسے جے پہلے رت ہمیشہ جاری
روزے وقتی رکھے بی بی جس رمضان دا سارا
خصم اُسدے نوں بھیکھ شہوت دی جیکر آدرآوے
تاں پیچھو نجہ سالاں ناس کھوے واندنہ جو وے
مدت جے چت رہس اگلی روزے مدتوں ودّے
حکم وضوح پچھانی اُوہو جو آکھ سنایا !
جے چت رہیا دہاکھ بی بی مدت اسنوں بھلی
مرد وہاکے توڑی پہلہ چاہڑے نال کمانے
جیکر پہلے حیض کسیدی دہ روزوں ودہ چلے
حیضوں پاک ہووے جدمہری سٹے آلس کہاری
قدرغسل تکبیر کہندا وقت رہندا ویکھے
رنگ لہو جے رتا ہووے یا ساوا یا پیلا !
انہیں رنگیں حیض پچھانی لکھیا وچہ مسعودی
رنگ لہو وا باورکیجے لاہے جداں پلیستا

وارد پچھے طلیبیاں پاسوں کرے جے آپ نہ جانے
روزے کیونکہ ابرا ایہناں رکھے ایہہ وچہ جاری
دبہہ روزے وت پچھے رکھے نال پاسے پچکاندا
پاسوں جیں جیں کھاسے بھورے ہتھ رقاب نہ لاوے
مڑ بھاویں اکٹھ یا سراوے جیکر پچھدا ہووے
رکھے ماہ رمضانوں پچھے ایہہ بھی ترسہیہ نہ چھوڑے
آتیسہ جاں جاں نیک نہ ہووے جان تابس آیا !
دہ روزے وت پچھلے رکھے ماہ رمضان بھی گلی
پچھے جیگچہ ہمت ہووس مارے تیر نشانے
مدت پکڑے دہاں فرمانہی ایدھل گھٹ نہ ملے
وقت نماز شیچے دیکھے اُتلا اُٹھے کرے تیاری
پوندی ایس نماز قضائی اُس بی بی نے ویکھے
یا جو رنگ سوآہے دسے یا اُودا یا نیلا
ایہناں رنگاں باہجوں بیبا ترمت جے ہووی
جے رتا تاں حیض پچھانی لگا حیض نہ میتا

باب دربیان مسائل نفاس گویدا

15/01/2015

جاں نفاس ہمیں ہووے ایہی عورت جداں ویاوے
مدت بہت پہلیہ اس دی تھوڑی حدنہ کائی
جو کجھ منع کیتا وچہ حیضے اس وچہ بھی اوہ جانی
جیکر پہلے ویادہ کسیدا دوسے اوہ چلیوں
مدت جیکر ودھے گھٹے لہو انہا سے والا
جیکا بال ادھورا جاوے جے اس خلقت پیدا

اس دیلے وہ سنتوں بیبا رحم کنوں اوہ آوے
بھاویں آجو سکے لہو تھیوے پاک لوکائی !
حکماں وچہ برابر دوویں فرق نہ کجھ پچھانی
مدت چالی روزاں پکڑے تھوڑی اسنوں نہیوں
حیضوں کریں قیاس پیارے ایس نہ حکم نرالا
تاں اس رتوں حکم نفاسے نہ تاں حیض ہویدا

باب دربیان مسائل تیمم گویدا

اس تھیں پیچھے سنتوں بیبا دلدی نال حضوری
کہاں بیان تیمم تینوں جو کجھ اوہدی صورت دوری

لہ ہتھ رقابنے لاوے حیض کی حالت میں عورت کے گھٹنے اور ناف کے درمیان ہاتھ لگانا حرام ہے ۱۲

جتھے پاس نہ ہووے پانی کوہ دوراڈے ہیسے
یا ڈر تریہہ مرن دا ہووے جو خرچے نہیں لیوے
یا وت ہووے اس پر کوئی دشمن مارن والا
یا پانی تک پہنچ نہ سکے یا ڑباں دکھ پاوے
یا پانی وچ کھوہ دے ہووے پاس نہ رسا بوکا !
محدث جنبی یا رن ویکھے پاکی حیض نفاس دل
کرن تیمم پاک مٹی تے رب سچے فرمایا
جو شئے سڑ بال سواہ نہ ہووے نا گل جھیوے پانی
جو شئے بجنس زمیں دی ناہیں خاک ہووے جی تیں تے
فرض تیمم دے وچہ ترے نی اول نیت سارین
پہلی وار ملیں ترل منہ تے کر تاکید گھنیری !
اول آکھیں تون بسم اللہ وت جد اہتھ ماریں !
وتھ انگلیں وچ جھاڑیں ہتھاں بھی ترتیب شتابی !
بھنڈڑ جو ئیں کہے وضو دے سوئی تیمم جانی
جیکر تیمم جنبی پچھے پانی پاوے
بھجے تاں تیمم اس دا باہجوں حدث پیارے
بھجے جاں پانی غسل نہ پاوے یا مڑ جنب نہ تھیوے
محدث ہویاں جے نہ پاوے وضو کرن دا پانی
پہلوں نہیں اوہ جیکر پانی جھڑے وضو دا پاوے تے
پھیر جنابت تن دی خاطر خاک تیمم آنے
مڑ بھی اوہو فدسے پاوے کارن دوئی نمازے
حیض نفاس والی نوں بھی ایہو حکم الہائی
جے ہوون ہتھ پیر کسیدے کپڑے ہوے چارے
وضو تیمم باہجوں اسدی روا نماز پچھانی !

یا نیڑے پر نال چیتا نہراں شیراں ڈرجے
یا جو پانی ویچن والا بھاؤں مہنگا دیوے
یا ہتھ لایا زحمت ہووے یا دت ساڑے پالا
یا ٹنڈا تس پاس نہ کوئی جو اس وضو کراوے
روا تیمم انہیں گلیں چھوڑ جہانے لوکا !
ہکو جان تیمم جو ہاں نسک و نجا قیاسوں
جنس زمین دی تے بھی بیبا کرناں جائز آیا
جیو نکر اٹ پتھر تے چونہ جنس زمیں دی جانی !
روا تیمم اس نے بھی ہے کیجے بھانویں جس نے
بھی وت پاک مٹی دے اتے دو واراں ہتھ ماریں
پھر باہاں نوں ارکاں نوڑی بلتوں دوئی ویری
پہلوں چھلیں اگاں ہتھانوں پھر پچھاں ہکواری
ایہ سب سنتاں جانی بیبا تاں نہ بیتی خرابی
وہ جا قادر ہوون ایہی اوپر ملنے پانی
پانی اوپر چڑھے وضو دا غسل نہ کیتا جاوے
بعد تیمم محدث ہووے تاں کر وضو گذارے
اوہ تیمم جائے غسل دی باقی جاں تک جیوے
پھیر تیمم جاے وضو دی لازم اس نوں جانی
لازم ناہیں ہے اسنوں جو نال اس حدث اٹھائے
بلک تیمم کرے ہکلا نانواں وضو ٹکانے
جیکر محدث ہویا ہووے وضو ہکلا سارے
مسئلہ خوب کہیں سمجھا کے جیکر سمجھے کائی !
منہ تے ہووس پھٹ چھاندے پٹر کرس رخسارے
وچہ بینہ دے لکھیا اینویں بھی وچہ خافی خانی

باب در بیان آداب قضائے حاجت گوید

اس تھیں پچھے نال دلیلاں سنتوں جانی میرے
ادب قضائے حاجت دے بیٹھیں شوق جے ہے دل تیرے

حاجت دیندیاں سنتوں بیبا حاضر کر وڈوانی — کوئی پتھر دٹہ ہووے یا ڈل گولا آنے !
صحت خانے دیوچہ پہلوں کھبا پیر ٹکائیں — سجا پہلوں باہر آنی ہوندی نیک ادائیں !
کریں اپٹھ جدوں وچہ گھر دے یا وچہ مسجد آویں — اینویں ہیں جد پیریں جتی یا توں موزہ پاویں
جیکر جنگل دیوچہ وچنجیں بیٹھیں پاک ٹکانے — گھاہ زراعت سبزی اُتے بہیں نہ مول سجانے
پڑھیں آعوذ تے بسم اللہ بہندیاں یار پچھیتا — بہتا ننگا مول نہ ہوویں آکھیا رکھیں چیتا
گلاں کرن یہو داں چالی حاجت بہن ویلے — ایس امر تھیں باز رہیں سنتوں یار سویلے
کاغذ پاس نہ رکھیں مُولے توڑے ہووے کورا — کھادی ہتھ دھریں ہتھ کھبا پیر کھبے تے زورا
کبھی اکھ برابر قطبے ویکھ نہ دینہ چن تارے — اینویں وقت وطی استنجے سمجھیں یار پیارے
چھاڑا فرج نہ دیکھیں مُولے بول بھی دیکھیں مندا — نک نہ سنگیں تُھک نہ سٹیں منہ نک ہوئی گندا
بول کھلو کے مُول نہ کیجے رکھاں ہیٹھ نہ بہیے — جو کجھ وچہ کتاباں ہووے محکم اُس تے رہیے
راہ گلی تے داء نوں ساہو بیاں بول نہ مُولے کیجے — نرم زمیں تے اچیاں ہکے بول پچھیرے نیچے
مرد کھبے ہتھ نال پکڑ کے حشفہ کرے اُتیرے — زور […] نال نہ بول نکالے ہمب رکھے کلیرے
کنڈ دے اپر کرنا کپڑا ستر نہ ہووے ننگا ! — گھڈاں دیوچہ بول نہ کیجے ایہ کم ناہیں چنگا
چھانویں ہاڑ سیالے دھپے بول کرن وچہ پانی — ایہ مکروہ کتابیں لکھے کم بدبختاں جانی
ہور بھی ادب قضا حاجت دے وچہ کتاباں آئے — تھوڑی عبارت کیتے انہاں تھیں مت اُمی گھبرائے

باب در بیان آداب استنجا گوید !

حاجت کنوں فارغ ہویاں نال پتھر یا ڈل دے — سنت ہے استنجا کرنا یاد رکھیں وچہ دلدے
مرد پچھوہاں کنڈول چھکے پہلا ڈل اونالے — دوجا اگوں تریجا پچھوں پہلا اگاں سیالے
عورت لئی وڈوانی پہلی چھکے نت اگوہیں ! — دوجی چھک پچھاں تریجا وے جیکر ہووے سوہیں
ہک ڈل یا ترے یا پنج بیبا طاق ہووے وڈوانی — ہکے نال ہووے جے پاکی تکا بس چھپانی
کھبے ہتھ دے نال استنجا کر تاکید پچھیوے — ہر ہر ڈل گھسائیں تے کر کے پاک رکھیوے
جیکر ڈل نہ لبھے تینوں بھی وت پتھر دتا ! — ریت لئیں استنجے جو گی یا کجھ مٹی گھٹا
جے گھٹا بھی ہتھ نہ آوے نہ کجھ ریت لبھیوے — مُس بھی جائز بھوئیں اُتے عین الفقہ دکھیوے
روڑ - ان - کوٹے - ہڈ اٹ پکی لکڑ کوہا کاناں ! — لون لویراں گھاہ تمامی ایہ مکروہ سجاناں
مرد اُٹھے وڈوانی پھڑ کے کجھ کھنگورے چھلے — تانجو واڑ یار ہے نہ چو نیاں کھنگھیاں ٹریاں ہلے
نخصے سہٹھیوں لیس اتاہاں نال اُنگل دیکاری — دو ہے آلت اٹھ ہول پھڑ کے چھکے دوُنہ واری

باب دربیان مسائل استنجاء گوید

پانی نال استنجا کرنا پہلوں سمجھ سیانی !
روزے باجھوں وقت استنجے ڈھلی چھوڑیں بہی
روزے دار استنجا کرکے جانے نال سکھاوے
صرف استنجے کارن پہلوں قبلے ایک اٹھائیں
مرد سابر نال انہاندے جوڑ جہاں نوں دھووے
عورت وسطے بنصر دویں پہلی واری جوڑے
ککے انگلی نال نہ دھووے مت ایہ لذت پاوے
نال تلی دے کرن استنجا عورت نوں ہے چنگا !
جست انہوں بہی آدھم ہووے ترک استنجے کریئے
جس نوں دا تر فرج ہمیشہ پردہ لازم تس نوں

ایہ ہے قول امام اعظم دا فتوے نال پچھانی
فرق نہیں وچہ مرداں نائیں ہر نوں سنت لہی
نہ تا کہندے ایہوں بعضے روزہ ایہ ونجاوے
وت بنصر تے چھنگلی انہاں نال رلائیں !
جاں جاں دل نہ چھوڑے تسلی تاں تاں پانی دھووے
پھیر چھنگلی وت سبابہ انہاں نال چنبوڑے
گھڑ ایویں پھیرے گھڑا ہن ڈھونڈھے سنبھل ہتھ دگاوے
مسئلے بعضیں شرع اندن مندا کرن بھلا ہے ننگا !
راہ شرع دے کنوں بھورا پاسے پھیر نہ دھریئے
واجب ہے ترک دی کدائیں سنت ترے جھیوں

باب دربیان مسائل آب گوید

الله باب طہارت پانی کر آسان سکھالے !
پانی جو ہے ٹوبھیاں نہراں چشماں تے دریاواں
مطلق پانی کہندے اسنوں پاک لہی ایہ پانی !
ندی پلید نہ ہووے موڑے کسے پلیدی کنوں
وچہ نہر جے پوے پلیدی اسنوں نظر پچھیوے
جے رنگ یا وت لذت بدلے یا آوے بدبوئی
جو نالے پرنالے آوڑاں ہور جو دہندا پانی
دہندا جانی اس پانی نوں اوہ جو کجھ رہڑ دے
جے وچہ ٹوبے دہ در دہ دے پوے پلیدی کائی
ناہیں ناوت غسل وضو ہیں سنگ کیجے ماسہ
جیکر حوضہ دہ در دہ نہیں ہووے ٹوبے پانی
اینویں جانی حوض تمامی بھی ہر سیاں ٹوبہاں
پاک نانے گھسوں گندہ ہووے پانی !

ہووے دور سیاہی دلدی جیوے بدد اجالا
مؤمن جے خواہش ایہی ہیں تاں دہ آکھ سناواں
نہاون دھوون سنگ نہ کائی اسدے نال پچھانی
رہندے آکھ سناواں تینوں سنتوں ہوکے منوں
اوہوں گہاں جے لہوں ہندا ایہ پلید نہ تھیوے
تداں پلید پچھانی بلیا نہ کر نہانی دھوئی
ایہو حکم ایہانی سنبھاں ہور ہوئے جانی
نال تاں حکم کھلے دا اسنوں مسعودی فرماوے
رنگ مزہ یا بو جے بدلے تداں پلید ایہائی
جیہڑی طرف پلیدی ہووے اودوں کیجے پاسہ
بھانویں صفت نہ بدلے کائی کل پلید پچھانی
مسئلے سیکھے فقہ دے بیبا جیکر چاہیں سو ہبتا
یا چہ بہت کھلوتا بدلے موڑا پلید نہ جانی

حد ڈو کھاں کھلوتے پانی آکھن عالم کہندے
جو کوئی بھریاں زیر نہ دسے حد نہ کائی دسندے

باب در بیان پلیدی و پاکی چاہ گوید

ایدوں پچھے مسئلے کھوہ دے سنتوں میرے جانی
جیونکر لکھے ہیں فقیہاں وچہ مسعودی خانی!

کجھ پلیدی تھوڑی ہتھی پوے جے کھوہ دے یارا
پانی کل پلید چھپانی باہر کڈھیں سارا!

جیکر سبھو کڈھ نہ سکیں ترے سو ڈول کڈھائیں
قول محمد نقل جے چاہیں وچہ مسعودی بھائیں

ہوکا باور ہر کھوہے دا بعضیاں ایہ فرمایا!
فتویٰ ہوسکے پانی تے خانی دے وچہ آیا!

کھوہے وچوں کڈھن مٹی وہ ہر دا نہ رستہ ہوکا!
پہلے دے پچھے بھی جھکن ہوسکے لازم ناہیں ہوکا!

جیہڑی شئے وچہ رت نہ ہووے مرے جے اندر پانی
غسل پلیدی دھوون کنوں کجھ وسواس نہ جانی

جیونکر کرلی داڈرو ہمول ڈڈو کچھو بچھی!
جے کھل وینجے وچے گل گے پیون بات نہ اچھی

کھوہے پئی معاف چھپانی وٹھ کبوتر چڑیاں
اینویں جے ہک مینگن یا دو دا ڈٹھے بکری بھیڑیاں

بندہ اٹھ بکری تے کتا ڈگ مرے جے کھوہے
پاک ہووے قد سا نہاندا پانی سب دھروے

جیکر باہر آوان جیوندے سنتوں یار سوالی
پاک تنکھوں خوف نکلی صحت ہووے حالی

بندہ جیکر جنبی ہووے سبھو پانی کڈھیں!
جے کتا یا سور درندہ انہیں [illegible]

اٹھ بکری تے دانگوں ڈھو ول ہوون پئے نکلا دیہاں
کوشش جیا یہ کرنی ہووے کجھ پھل تریہاں

اینویں دانگوں جے وچہ کھوہے جٹی مرکے چوہا
یا کجھ ہووا بہانے جیڈا شرط کریں نقل کھوہا

جیکر مرے کبوتر بلی یا کجھ انہاں جیتا
پانی ڈول پچاہاں تائیں دل وچہ رکھیں چیتا!

جے ایہہ جیوندے نکلن کہیں ول دے پنج کریسے
اوڑک ہوسکے دہ فی بیاوا وہو کو نہ کھٹے

جے شئے سوتی دسے کائی یا دت پھٹی ہووی
سارا پانی کڈھے باجھوں پاک نہ آکھے کوئی!

بول شراب لہو دا بھاویں ڈگے چوہا نکو
گلی آپ نہیں تاں اوہو ترے سے ہوسکے چھکو

دیلا چیز کھوہے وچہ پئی ہوا جے نہ معلم یارا
[illegible] پوست جو نہیں فقہ شانی بھارا!

۹ باب در بیان جانوراں حلال گوید

ہن میں جو کجھ تینوں پائیں آکھ سناواں سارے
ماس حلال جنہاں حیواناں سنتوں یار پیارے

اٹھ جو میں تے مجھیں گائیں بھیڈاں ڈنبے چھیلاں
ہرنی گینڈا گورخر نیلا گیڑا کھیڑا بکال!

ہور حلال پکھیرو کلی کس نام جنستا رہیا!
مسلم کافر [illegible]

جو کجھ انہاں پاک چھپانی اندر شرع رسولے
غسل وضو کرے وہ پلیدی [illegible]

پہلوں جوٹھا نامحرم دا جان حرام سبھاناں
لکھیا وکھیں وچہ ماچینی اینویں جوٹھا کھاناں

ناہر شینہ تے گدڑ چیتا باندر ہاتھی ہیلا
جنہاں ماس حرام جویں کتا سوؤر نگھیلا!

مثل انہاں دی ہور جو رہندی گانج نجاوے کیتا
جوٹھا جان پلید انہاں دا ہتھ نہ لائیں میتا

بلی ککڑ بطخ اہلی جو شے وچہ گھر دسے شمار
چوہے سپ تے نول سگوہاں کی کی عبدی دسے

پنکھی وٹ حرام تمامی سنتوں میرے جانی!
کوہیاں باز لگڑ تے ہلول شکرے تے میچانی

ہور جو آیش باہجہ انہاں دے گنے نہ جانے سارے
جوٹھا ہے مکروہ انہاں دا رکھیں یاد پیارے

جنھے پانی ہور نہ لبھے ہووے ایہو پانی!
جائز غسل وضو اتو یلے ایسے نال پچھانی!

جوٹھا گدوں خچر شکی پاک کرن وچہ بجھیں!
رجے اس باہجہ نہ لبھے پانی وقت نماز نہ مجھیں!

ایسے پانی نال وضو بھی کریں تیمم تالے
اگے بھاویں پچھے استھیں قید نہ آن خیالے

در بیان مسائل نجاست ٦

مسئلے کجھ پلیدی دے بھی جیہڑے ہیں حقیقی
آکھ سناواں تیر بتائیں سُن توں یار رفیقی

کل پلیدی ہے دو قسمی ہک ہولی ہک بھاری
دو قسم سناواں تینوں نال رسیدی یاری!

ہو جاندا بول بندے دا ہور منی دا پانی!
وٹھ ککڑ تے بطخ سندی تے بھر مونہہ بھی جانی

بول تمام حرام حیواناں ہور خمر سُن بیتا!
ایہ پلیدی بھاری ایہی کسے خلاف نہ کیتا

قدر درم جے لگے جامے یا جو دیہی تیری
واجب جان اگھالن تسدا دھوون فرض ودھیری

سنت جانی جے نہ ہووے قدم درم شرعی دا
مربیدا اجھ درم وزنی کچھواں نال مربیدا

قدر دو ہاں درماندا ہیں تخفیں سنتوں میرے بیلی
وزنی ساڈھے تن ماشے کچھواں قدر ہتھیلی

منی جے سکے کپڑے اُتے ملیاں پاک پچھانی
قول صحیح وت بجھے بھاویں پھیر پلید نہ جانی

وٹھ حرام پکھیرو آں سندی چکڑ بھی گلیاں دا
گو ہا بول تنہاں حیواناں ماس حلال جنہاں دا

ایہ ہر کل پلیدی ہولی فتوے نال پچھانی!
اینویں بول بلی تے چوہے بھی لد گڈراں جانی

نال اسدے جے ہک تخنے دی بھریا ہووے پچھانی
تاں واجب نہیں دھوون اسدا اگھٹ دھوون بھلیانی

جے چوتھا یوں دا دھو ہووے دھوون فرض پچھانی
بہت کتاباں دیو چہ فتوے اسلے اُپڑ جانی

ہک آکھن جے چوتھا حصہ کل دا بھریا ہووے
واجب نہاں نمازی تائیں جو اُسنوں پھڑ دھووے

کل پلیدی دِسن والی دھوون تاں تاں توڑ ہی!
جاں جاں رنگ آوے وچہ پانی داغ نکا دا چھووے

صابن سجی شرط نہ مُولے نہ کرائیڈ نکادا!
پاکی کارن کافی ایہی مطلق پانی سادا!

[illegible] دِسن والی ناہیں دھونا سندا تن واری
ہر ہر وار نپیڑیں پلو چیتا رکھیں کاری ٦!

قوت اپنی تے نپٹر یوے کپڑا اسکے زوری ۔ لِسا قوت کپڑے دی تے شرط نہ قوت ہوری

جیہڑی شئے نپٹر یوے ناہیں ساہڑی جویں مصلا ۔ ایہ ترے واری نچوڑیں بیبا کرکے خوب تسلا!

یانویں جے کر جُتی موزہ موتر نال بھریوے ۔ جے گوہا یا غدرہ لگے خاک ہنجار ملیوے

پنڈا بھانڈا جائز دھوویں پے ورپے تون ہووین ۔ ناہیں شرط نچوڑن آنہاں اوکھا مُول نہ ہووین

پانی مطلق دہوون جوگا جیکر لبھّے ناہیں! ۔ جت کت حال مقید پانی جے دس لگے چاہیں

شیرہ شربت چھاہ جو شاندہ سُن بیبا کن دھر کرکے ۔ ایہ مقید پانی ایہی پائیں چارہ کرکے!

دہوون روا پلیدی کلی نال اسدے بھی جانی ۔ نہاون وضو نہ جائز ایہی باہجوں مطلق پانی

پاس نہ پانی کپڑا اسو بھی پاک نہ ہووے ۔ ایراہیاں آکھ نمازی کیونکر سا ننگا دھووے

جیکر پاک ہووے چوتھائی یاوت کجھ تھوڑا ۔ ایسے نال نماز گذارے ہووے نال اوڑا

کل پلید جے ہووے جامہ بدنوں چا اُتارے ۔ عذر بہانہ کرے نہ مُولے ننگا ہو گذارے

بیان پاک شُدن چمڑہ

نال دباغت پاک پچھانی چمڑہ ہر حیواں دا ۔ ہک چم خوک نہ ہوندا اچھا بھی چمڑہ انساں دا

ہک روایت ابو یوسف بخفیں وچہ مسعودی آئی ۔ نال دباغت چم خوکے بھی ہوندا پاک ایہا نی

دو بہنیں علما فقہ دے ہین دباغت لکھدے ۔ ہک کیسی ہک خشکی ایہن سکھ سُکھائیں سکھدے

کیسی ایہی رنگن چم داجس بہت رتا جاوے ۔ یا کو گھت مصالحے کیہی یو تس مار ونجاوے

رو نمازا ایہی تس اُتے مشک بناون نالے ۔ جائز سب کجھ ہے وچہ اُسدے جو کجھ کوئی ڈالے

بھانویں چم کتے دا ہووے یا ہوری مُردارے ۔ نال ذبح دے جانی بیبا پاک ہوسن چم سارے

چم حیوان ذبح کیتے دا توڑے ہووے سناں ۔ جانی پاک پلید نہ سکا بھانویں جے مڑ بھناں

خشکی اوہ جو نال مٹی دے ململ تری اُٹھاوے ۔ یا چمڑا مردار کسید اُدھپے گھت سکا وے

پاک کہے بھی ہر کو اسنوں جانیجاں پوس نہ پانی ۔ بعضے کہن پلید جے بھیجے فتوٰی پاک پچھانی

دال بندیدے تے ہڈ سکے بھی مُرداراں سندھے ۔ پاک پچھانی خوک بغیراں اس ہکدینی مندے

جس بن والاں خوک دیاندے کسبیٔ ٹردا دِستے ۔ جیونکر چھپے باہجہ دلو چے جائز دلنے دا تسے

دلناں والاں بندے دیاندا باہجہ حرام نہ جانی ۔ ہوندی بے تنظیمی تسدی تاہیں منع پچھانی

دربیان پوشیدن لباس

ہن میں تینوں آکھ سناداں نال بیان سکھالے ۔ سنتوں مومن کئی کرمسئلے پنڈے کجن والے

بنڈا کجھن فرض ایہانی ہر مسلم دے اُتّے
دھنی تھیں ناگوڈیاں تائیں مرد کجے تن سارے
فرض اصیلاں استر بانوں کجن جُثّہ سارا!
ایہ دو کجن وچ نمازے فرض نہ جان زنانوں
جے چر ہک رکن دا ہووے وچ نماز گھتیوے
مرد وچالے دھنی گوڈیاں دیکھن مرد نہ آیا!
جیکر مسلم ننگا ہووے کپڑے ڈھونہ ڈھکے
پانی مٹی گھاہ جے لبھے یا ہوری شئے کائی
مرد ہووے تاں قبلے سا ہویں دوویں پیر لسارے
نال اشارت کرے کھلو کے جے زن ہووے ننگی
جتھاں فرض بجا نہ آندا رہسن کھلے وگنے
گوڈے کجن فرض بھی دھنی مذہب وچ شمارے
باہجھوں تلیاں مُنہ قدمے انہاں دا کم سر تے بھا
باہر دا ننگ پیباتن ایہ بھی کجن فرض انہانوں
چوتھا حصّہ عضوے ننگا روا نماز نہ تھیوے
اینویں عورت عورت تائیں منع شرع فرمایا
وقت نماز ادا اس نہ ہووے نا اوہ کھلا جھجے
کجے فرج نہیں تاں اینویں کرے نماز ادائی
ہتھ فرج تے نال ایمانلے بیٹھ نماز گذارے
بیٹھیاں ہے کجیائی اسنوں کھلیاں ہے گل چنگی

دربیان شناختن وقت نماز

فرض ایہی ہر مسلم تئیں جو وقت نماز پچھانے
جدوں سفیدی ظاہر ہووے وقت فجر دا تھیوے
چنگا وقت فجر دا باقی نہ ہووے روشنائی!
جیکر کوئی فجر اندھیرے نیت نماز کھلووے
بھی کہندے عالم سارے بھیر قضائی آنی!
بیشی ہوئی جانی بیبا جاں دن سر تھیں لٹکے
وچ سیالے چھیتی چنگی ڈہل ثواب اونہالے
جاں پرچھاواں دونا ہووے باہجھوں اصلی سائے
جاں جاں ڈیوڈھا سورج دِسے تاں ہے دیگر ویلا
سورج تے پرچھوں تُوڑی زردی مول نہ آوے
جیکر دِسدے سورج بیبا وچ نمازے آویں
آوے شام جداں جو ڈُبّگی سورج دالی ٹکی
شام نماز سویرے پڑھنی چنگی ہاڑ سیالے
جد دیکھیں کندوتی لالی اونویں آوے سوتا
ڈیڈھ پہر تک ویلا چنگا پھر مکروہ پچھانی
روا نماز نہ ہوندی اُسدی جیہڑا وقت نہ جانے
جاں جاں سورج دِسے ناہیں فجر ادا کچیوے
جے سورج اُبھرن دے نیڑے تاں مکروہ ایہائی
سورج در سولہ آکھن تھیں اگے ظاہر ہووے
جیکر سورج پچھے اُبھرے فتویٰ جائز جانی
دونے سائے تک بن اصلی مول امام نہ ہٹکے
پہلی منزلوں پچھے ویلا مندا ہاڑ سیالے
ابو حنیفہ دیگر ویلا اس ویلے فرمائے
چنگا پہلا وقت ہمیشہ جانی یار سوہیلا!
جاں کجھ زرد کراہت ویلا حسن کیا فرماوے
تُوڑے سورج لگے سارا سبھ نماز مکاویں
جاں جاں تیکر دِسے سُرخی تاں تاں شام نہ ٹکی
بجھ کراہت دِسن جد جو تارے والے
جاں جاں صبح نہ دِسے کہیں تاں تاں آسمان رہے کھلو
وتر پچھیرے پڑھنے چنگے فرضاں پچھے جانی

دربیان شناختن وقت نماز سایہ

سایہ اصلی جانی بیبا چھاؤں دوپہراں والی!
تیرھویں ہاڑوں تا اٹھویں ماہ ساون دی تائیں
چاروں ساون باراں بھادوں دو نہ تھیں وده نہ جانی
چار قدم نی چونہہ توں پچھے دسویں اسوں تائیں
چوتھی کنوں اٹھاراں تائیں چھے جانی وچہ کتیں
دوتی گھروں سولہویں توڑی اٹھ قدم پر چھاویں
تیرہویں پوہ تا ہاڑہویں تائینگے دس قدم من چھاندے
دو دن ماہنگے ست پھگن دے اٹھ قدم بجھ لوئے
دو دن پھگن ترے چیترے وچہ چھپاندے ہوئے
دہ دِن چیتر پنج وساکھے چارے قدم ایہا ئی!
اٹھویں ماہ دساکھوں نیکے تیرھویں ہاڑے توڑی
سنتوں وادھا گھاٹا اسدا جیونکرا اسدی چالی
ہکو قدم نہ وادھواس دا بھاویں کجہ آزمائیں
اُنی بھادوں چار اسو دے ترے قدم پچھانی
پھیر کتیں دی چوتھی تائیں پنج قدم توں پائیں
ست مگھر دی دوتی توڑی جاں انجان نہ دتیں
نوں پھیر تیرھویں پوہ دی تائیں کجہ لیتیں توں بھاویں
بارہویں ماگھوں تا اٹھیویں تاہیں باہجہ لڑاں دے
اٹھویں پھگنوں تا اکھیویں ست نہ وده ادہورے
چوتھی چیت اکھیویں توڑی پنجا نوچہ کھلوئے
چھیویں وساکھوں تا اٹھیویں ترینہ وچہ شبہ نہ کائی!
قدم دو دیا عرفانی لکھے صحیح ایہو ہور چھوڑیں

دربیان فرضہائے نماز گوید!

ہیں جو فرض نماز تمامی آکھ سناواں سارے
جیکر فرض نماز نہ جانے ادا کرے اوہ بھانویں
تیراں فرض نماز پچھانی سو ہیں آکھ سناواں
پاکی کپڑا کجن پنڈا پاک رکھن بھی دہی!
جتھے سورج لہندا ایہی پوہ تے ہاڑ مہینے
سِدّھا قبلہ دیول بیبا جے منہ کرنا لوڑیں
جیکر قبلہ بھُلے تینوں کیہڑی طرف نہ جانے
فرض چھپواں ہے پاکی تھاندی جت نماز پڑھیوے
ستویں ایہی نیت کرنی نال حضوری دل دی
فرض ضرور مقرر کیجے فرض الوقت الائیں!
وتر صلٰوۃ الوتر کہیں توں سنت فرض نہ بکیں
اٹھویں ہے تکبیر پیارے آکھن فرض کھلوکے
جانن انہاں لازم ایہی سنتوں یار پیارے
آکھ نماز کنوں ہتھ دھوئے ٹکو بجھے چھانویں
شرطاں تے ارکان تمامی آپو آپ بتاواں!
وقت نماز پچھانن قبلہ ایہ بھی لازم ایہی!
سنہ اسدے وچہ قبلہ ایہی سنتوں یار نگینے
ہک حصہ کر کھبے موڈھے دو سجے ول چھوڑیں
جتوں ول نیطن پکڑے مکھ اُتے ول آنے
جیکر طبعا ہک پاک نہ ہووے روا نماز نہ تھیوے
آکھن قبلہ عدد رکعتاں حاجت ناہیں نِلدی
ہکے صلٰوۃ الوقت پیارے دل تے پاونگا ئیں
ایہو قول صحیح ہے بیبا شک نہ دلوچہ رکھیں
اللہ اکبر خوب سمجھ توں کہو متوجہ ہو کے

الف اللہ دا کریں نہ لماں ایسے بھی اکبر والی! — لماں کرن انہاں دا بیبا ناہیں کفروں خالی
ایہ نمازوں باہر اپنی شرطاں عالم کہندے — وچہ نماز پچھانی پچھلے پنج فرض جو رہندے

در بیان رکن ہائے در نماز گوید!

یار خدایا توں ہیں ہر نوں یاری کرنے والا — بے طاقت نوں طاقت بخشیں قوت ہمت بالا
قوت دیہ توں میرے تائیں یا قادر تعالے — تا بچور رہند یان سنجاں فرض کراں بیان سکھالا
پہلے چارے انہاں کنوں جانی رکن سنجاناں — پہلا رکن قیام اہا نی جے ہووین سترا نال
فرض کھلوون اندر فرضاں ناہیں ہور ٹکانے — فرض نہ جائز بہ کے پڑھنے بن روگی نتر لنے
سو بھی جیکر ٹکئے اُتے مول کھلو نہ سکے — اُت ویلے اوہ بیٹھ گذارے حیلے متاں چنگے
دوجا رکن ایہائی بیبا پڑھن کلام ربانی! — لمی آیت ہک فریضہ چھوٹیاں ترے پچھانی
فرضاں دیوچہ دوہیں رکعتیں پڑھنا فرض ایہائی — کیہڑیاں دوئے تے کتھوں پڑھنا ایہ گل شرط نہ کائی!
پڑھنا لازم ہے بن فرضاں اندر ہر رکعت دے — وتر ہوون تے بھانویں سنتاں ہور نفل ہر بہندے
تیجا رکن رکوع پچھانی کنڈ نواون لعنے! — ہتھ پوہنچن گوڈیاں تائیں ایہ رکوعے معنے
جے گوڈیاں تک پہنچن ناہیں فرض ادا نہ تھیوے — ایہ صورت پر اوس رکوعے کھلیاں جو کجھیوے
بیٹھیاں کرے رکوع جیکوئی اتنا سیس نواوے — جو گوڈیاں تک نال بنجاروں سر سانویں ہو جاوے
چاوان پیر بھوئیں کنوں بیبا جھنڈ رسیچ پچھانی — سجدے وچہ چائیاں بھجے قول روافض جانی!
اندر کنز عباد اینویں ہے وچہ برجندی آیا! — رفض روافض دے بخشیں سانوں بخش خدایا
چوتھا رکن پچھانی سجدہ بھوئیں تے رکھن متھا — جیندا دھرتی نال نہ لگا فرض نہ اُسدا لتھا
متھا خوب ٹکائیں بیبا نک بھی اوپر دھرتی — جائز نک ہکو بھی دھرنا جیکچہ متھے ورتی!
نک ہکلا دھرتی اُتے رکھن باہجہ عذر دے — حضرت نعماں جائز آکھے یار نہ جائز دھردے
متھا ہکو رکھن بھوئیں تے نک نہ لاون ہو لے — بن عذروں مکروہ پیارے جانی توں ات سولے
ہر رکعت دے نال دو سجدے فرض الٰہی کیتے — جیکو ہکو دوہاں تھیں چھوڑے پھیر دوبارہ نیتے
پنجواں دل وچہ رکھیں چیتا بہنا چھیکڑ والا! — قدر التحیات پڑہندا خیر ڈہاوے نشالا
رکن نماز ہے پچھلا بہناں فرض البتہ جانی — مکے نیراں فرض نمازے نال روشن من بھانی

بن عذروں جے ہک انہاں تھیں رہے نماز ونجاوے
عذر سب ساقط ہوندے نیت وقت نہ جاوے

دربیان واجب ہائے نماز گویدؒ

واجب ایہن بہت پیارے سبھے گنے نہ جاندے
دھرے جے پہلوں ہکی اٹ دا ایرا چار دیواری
انہاں تھیں پر باراں بیبا آکھ سُناواں تینوں
فرض ہوون تاں دوہاں رکعتاں پہلیاں دیوچ یارا!
بن فرضاں وچ ہر رکعت دے پڑھنا واجب ابہی
دُوجا واجب سورۃ کائی اسدے نال چنبوڑیں!
فرضاں اندر پہلی دوئی بن فرضاں وچ ہر دے
سورت بھلے یار کوعے مڑکے اوہ پڑھیوے
پچھاں پھرے پر اوہ جو کوئی فرضاں وچ بھلائے
بھی وت پڑھن مقرر کرنا واجب نہ یا جانی
چوتھا پہلی دوئی رکعتے سوتے وچ نماشاں
وتراں دیوچ ترہیں رکعتیں اندر ماہ رمضاندے
ایہنیں جایئں پڑھن امامے ڈاڈھی واجب آیا
اس قدر دل پر پڑھے اچیر اناں جو سُنن مگر دے
نفلاں دیوچ پڑھن اچیرا واجب جانی بیبا
پنجواں باہجوں انہاں تھاواں جو میں آکھ سنائے
آپ سنے پر پڑھدا ہو یا پڑھنے والا بھائی
چھیواں وچ دوہاں عیداں دے آکھن بھی تکبیراں
پہلی رکعت دیوچ ترائے آکھن بعد ثناؤں
سنتواں مول نہ کریں کداہیں وتر قنوتوں خالی!
جیکر کدی قنوت پیارے یا الحمد بھولائیں
ہٹ رکوعوں سورت پڑھیاں رہے رکوع نہ مُولے
جے شک پووے رکعتاں وتراں ایہ تحقیق نہ جانے
مڑ دوہرائیں دونویں قعدے پڑھیں قنوت بھی دوہاں
شک پووے جے دو ترئی پڑھیں قنوت اٹھائیں

ایس رسالے دا وچ گنیاں ناہیں کل سماندے
کہو کتنی کو اسدے اُتے کرسی راج اساری
پہلوں پڑھن الحمد پیارے فاتحہ کہندے جینوں
ہک ہکوار الحمد پچھانی پڑھنا واجب سارا!
یاد رکھیں جے کہیا میرا تدھ محتاجی کیہی !
واجب قل دا قدر ایہائی بھانویں جتھوں جوڑیں
سورت واجب ابہی سمجھیں اہل ہنر دے
جے سر جایاں چینے آوے پچھاں قضا کچیوے
سجدے سہوے دا ہے کافی رہے جو ہو دس جائے
پہلی دوہیں رکعتیں بیبا فرضاں وچ پچھانی
بھی فجرے پر اندر فرضاں سُنتوں نال نماشاں
وچ جمعہ تے دوہاں عیداں ہور تراویحاں دے
تھوڑی حد بلند پڑھن دی سنے جویں ہمسایہ
بہت بلند پڑھن بھی مند اخبراں عالم کردے
جیہڑے ادا کچیون رانئیں کرے خدا نصیبا
ہولی پڑھنا واجب ابہی اندر اس ہر جائے
ایدوں ہولی پڑھنا فتوی نال نماز روائی !
ترے ترے اندر دوہاں رکعتاں سن واجب تقریراں
دوجی وار قرائیتوں پچھے آکھن سمجھیں ہاؤلی
پڑھیں کرائیت پڑھکے بیبا تریں رکعت والی
پچھاں رکوعوں مڑیں نہ مُولے سجدہ سہو لیائیں
نال قنوت پڑھندے باقی بہتر دوے گھولے
جو پہلے کے دوئی سے تاں قعدہ اُس پر آنے
ہتھ پر پچھیں وچ اٹھائیں کن کر جے ہیں خدا
تعد . کہ . . ب ہو . گذار . . . تا دعا .

جے شک پہلی پایے دوئی یا ایہ تریئی ا یہے
ہر کے قعدے بھی وچہ ہر شے پڑھیں قنوت سُنجانے
اینویں فرض نفل پر سجدے سہو نے نال سواریں
اٹھواں وچہ رکوعے سجدے واجب ایہی نکناں
بھی ترتیب مقرر فعلی دہواں پہلا بہتاں
باہر آون نال سلامے پُنے واجب باراں
چھوڑے جان جے واجب کوئی عاصی اسنوں جانی
توبہ ترکوں کریں سچادیں استغفار پکائے
واجب ہال نماز پیائے اینویں وانگوں تھیوے
جیکر چھٹے وسر بھلائے یا دو جے اس آوے
پوے جے سہوا امامے نائیں جیکر ہووے سر دا
پھر دو سجدے بھی وت قعدہ آخر تیک پہنچاوے
با ہجہ امام نہ ہووے دا مقتدیاں سر بھارا
دو نویں کہے سلام ہکلا تشہد پچھلا پڑھ کے

ترے صحیح پچھانی بیبا اندر شک اجیہے
آخر دے بن بیٹھ نہ مُولے چاہئیں ہور لگانے
جے ہووے عادت شک دی نام نیت گذاریں
تھوڑا جہ تسبیح ہکی دا فرض کہیا ہے ہکناں
دو ہیں قعدیں تشہد پڑھناں بہار سر تیون لہناں
نال محبت آکھے تینوں جو بن طریقہ یاراں
نال کراہت نقصان اُسدے ادا نماز پچھانی
ایہ نماز ادا مڑ کرنی واجب ہوندی پیارے
جیونکر نک انسان کسدا اڈھول گھرڑ و ڈھیوے
یا کجھ کرے وڈیکی بھلکے سجدہ سہو لیاوے
ہک سلام کہے پھر پڑھکے التحیات مگر دا
وت سلام سبھے مڑ کھبے آکھ فراغت پاوے
انہاں سہوا امام اٹھیندا تُوں سن میرے یارا
بھی دو سجدے قعدہ آنے توں سمجھاویں پڑھکے

در بیان سُنتہائے در نماز گوید

سُنتاں وچہ نماز اٹھادیہ سُنتوں جانوں تحقیویں
سچو نہ ٹکانے ست ست سُنتاں وچہ نمازے آیاں
سنت قیامے دے وچہ آیاں سُساں ہیں اوہ پہلوں
ہتھ اٹھاون سُنت پہلی سُنتوں ثنا لاجیویں !
مرد آستینوں باہر کڈھے عورت رکھے وچے
مرد کھبے تے ہیٹھ دھنی دے سجا ہتھ ٹکاوے
تریجا سُنت وکھین کھلیاں جاانگھ سجدیو الی
پڑھن ثنا وچہ رکعت پہلی سُنت جانی ہر نوں
بھی مسبوق نوں دسے آکھے مسبوقانے ویلے
بسم اللہ ہر رکعت دے وچہ فرضاں دنزانلے
آمیں کہن نے الو بلے سُنت مقتدیاں نوں

لگدے وس نہ چھوڑیں جانی جانجاں تائیں جیویں
ہکناں کہیاں گھٹ انہاں تھیں ہکناں بہت ودھایاں
نال عقل دے سمجھیں بیبا ایس عبارت سہلوں
مرد اٹھاوے کناں تائیں موڈھیاں تیک تریویں
انگلیں رکھیں وچہ معتاں دے سمجھیں نہ سوچے
عورت نوں ہتھ رکھن دوویں سُبنی پر آوے
جنہاں طریقہ سُنت پھڑیا تنہاں رُتبہ عالی
سُنت پڑھن اعوذ امامے بھی وت چھڑے نفر نوں
بسم اللہ اعوذ امامے تے سُنت ہور لکیلے
سُنتاں وچہ مُڈھ ہر سورت دے اینویں وچہ نفلا اندے
وچہ نماز امام جداں جو جہر پڑھے قرآنوں

ہو لی آکھن پھر ہکنوں سُنت نی ایہہ چارے
ستے سُنتاں وچ رکوعے لکھیا اندر خانی
انگلیں مرد کشادہ رکھے سر تے مگراں سانویں
بھی تسبیح رکوع پچھانی ترے واری گھٹ تھوڑی
جاں سر اتاں امام اٹھاوے آکھے اوہ سمع اللہ
ستواں قومے دے وچ اٹکناں ترینہ تسبیحاں جیتا
سجدے وچ بھی ستے سُنتاں سمجھ ہمیشہ آئی
پہلوں گوڈے بھی ہتھ بھوئیں تے پھر نک متھا دھرنا
بازو پلیاں نال زمیں دے پیٹ پلیاں پٹ سینہ!
چوتھا سر وچکار ہتھاں دے رکھن جان پیارے
تانجو قبلے دی ول ہووے سر سبھناں انگلیندا
چھیواں پڑھن تسبیح پیارے حداں جے اسی چاہیں
ستواں سنت جلسہ بھجیں شالا خوشیاں مانے
جو اندازہ قومے والا ایں تدھ آکھ سنایا!
قعدے دے وچ پیر کھڑے تے بہناں مرداں تائیں
ناریں پیر وچھاوان دونویں کڈھن سجے پاسے
ہتھ پٹاں پر انگلیاں نوں رکھن وچ معتاوے
پچھلے التحیاتوں پچھے پڑھن درود دعائیں
مکیاں سُنتاں ات اٹھاویہ جو میں آکھ سنایاں
جو سنتاں سن وچ نمانے سویں آکھیاں تینوں

سُنت ہر تکبیر امامے کہن بلند پیارے
اللہ اکبر کہکے پچھڑے گوڈے دوویں جانی
تر بجاوں ویکھن پٹھ پیر اندی نال یقین سچاویں
پنج میانہ جانی بیبا اوڑک ستاں توڑی
کہن نداں تحمید مگر دے دونویں کہے اکلا!!
بعد رکوع کھلوون سدھا قومہ رکھیں چیتا!
کہن سجود دول لگے پچھے اللہ اکبر جانی
اٹھیاں سمجھ اپٹھ اسدا بھی سجدیوں پچھے کرنا
عورت جوڑ رکھے وچ سجدے چھوڑے مرد نگینہ
انگلیں پیر سجدے وچ سجے رکھیں جوڑ سوہانے
پنجواں نک ول ویکھیں ایہی فعل رسول امین دا
جو تسبیح رکوعے کہیاں اس باہجوں ایہ ناہیں!
دو سجدیاں دے ستہ وچ بہنا ایہو جلسہ جانی
اوہو قدر پچھلانی اس دا ناہیں اوس ودھایا!
انگلیں بھار کھلارن سجا ایہ دو سنتاں پائیں!
جس نوں سارے ہیں مسئلے دسی کہہ توں نال دلاسے
چوتھا ویکھن آپ سینے سنتوں یار آزادے
وقت سلامے سجے کھبے پھیرن منہ دے تائیں
بہت کتاباں دے وچ بیبا ایہی سُنتاں آیاں
رخصت سلامت منزل پہونچیاں توں بھی آکھیں مینوں

دربیان سُنت ہائے بعد از نماز گوید

ہین جو سُنتاں باہجہ نمازوں پاک نبی تھیں آیاں
جنہاں فرضاں پچھے سُنتاں تنہاں بعد شتابی!
پاک رسول دعا کجھ منگنے ہتھ نہ مول اٹھیندے
بلو تنہاں فرضاں پچھے سخن کرن دنیائی!
سُنت پھیر دتا ون ٹھہراں جیکہ چارہ ہووے

سنتوں بیبا ہین تدہ آکھاں جو ہیں کتابوں پایاں
اٹھن سنت کا من سنتاں کرن ڈھل خرابی
مڑ اُس جا گوں اُٹھ شتابی حجرے اندر ویندے
سنت اجر گھٹیندا ایہی ترک سُنت بریائی!
پچھاں امام ہٹے محرابوں سجی طرف کھلووے

ہٹنا بدعت مقتدیاں نوں ہوون ترت اکبرے
جیکر شخص اکلا کوئی فرض نماز گذارے
دیگر فجر امام شتابی قدموں کنڈ بھوادے
شرط نہ گنتی مقتدیاں دی گھنے ہوون یا تھوڑے
وچہ خزانی لکھیا اینویں جیکر گھٹ دہاں تھیں!
شارح مینہ دے فرمایا ایہ ہے قول جہالی!
آکھ فقیرا جاں منہ پھیرے بیٹھے کتول کرکے
انج پر ہووے اتویلے جے سبوق سہو لی
بعضے کہن امام کسینوں سبق جے دینا ہووے
ایس بہن تھیں سجے کھبے بہوں بہتا چنگیائی !
پھیر سجے منہ کرنا ایہی کھبوں اجر سوایا !
منگن پھیر دعا بھی جھبدے ہتھ اٹھا دن نالے
انگلیں نسل نجالاں کھلیاں ہتھ برابر سینے
پڑھن درود بھی اگے پچھے دل متوجہ دھرنا
الہٰ پایں بخشش اپنی مڑ ماں ہیوا ستاداں
سنت ہتھ دعاوں پچھے پھیرن منہ دے اتے
عیداں رات برات نکاحے اندر جمعہ سفر دے
ماہ رمضان وچہ بھی جتویلے ککڑ بانگ الائے
میت کول ویجے عیدیا جو پاس مریضاں جائیں
سنتاں حاصل ہویاں سبھے نال ربیدی یاری

جاہک پر سجدے دی کنوں رکھن پیر پسیرے
کارن سنتاں رخصت اسنوں ایہن طرفاں چاہے
تر بینہ تسبیحاں کنوں وافر بدعت جے ڈھل لاوے
ڈٹھا اوس چلایتی پچھوں جے اوہ مکھ نہ موڑے
ہوون پچھلے تاں تاں پھیرے کنڈ امام تنہاں تھیں
مسعودی وچہ کہندا ایہ ہے بدعتیاندی چالی
مقتدیاں ول منہ کر بیٹھے کنڈ قبلے ول دھرکے
صفت اجردی نیک نہ ہووے ساہواں اسنوں کوئی
تاں بیٹھ قبلے کرے نہیں تاکنڈ محراب نہ ہووے
جو ہک آکھن کنڈ قبلے نوں ہر بہت ہے برائی
قبلے دے سجے بنے وچہ مفتاحے آیا !
جے دل شوق ایہی تاں ایتھیں سکھ دعا دے چالے
ونجھ ہتھا نوچہ ننگے دو لویں۔ گوڈے نال زمینے
پہلوں سوال ثبات ایمانے خفیہ عجز دل کرنا
پھیر کلی مسلم دی شالا ور آدی کل مراداں
ایہ طریقہ دعا داجانی جے بدھ ایہی بتے
فرضاں پچھے ادھی پر دینہ وقت سحر دے
پہلی رات رجب دی پھر جاں بانگا بانگ سنائے
دیگر بدھ دی تے مینہ وسدے جاں مقبول دسائیں
استجاب نمازیاں دی آئی ہے ہن واری

دربیان مستحب نماز گویاد

استجاب سناواں تینوں توں سن میرے بیلی
مرد انگوٹھیاں لے سر دو لویں کناں نال چنبوڑے
ہیٹھاں ہتھ لیاویں بیبا وانگوں چھتے بیڑی
تلی سجی نوں کھبے ہک تے کارن ادب رکھیوے
بنصر وسطے ہتھ سجیدی تربی سبابہ جانی

ہتھ اٹھیندیاں قبلے ساہویں کرن ثواب ہتھیلی
عورت موڈھیاں نال ٹکائے جیکر عزت لوڑے
پکڑ ادب تے چھوڑ بے ادبی ناکر خوا ویڑی
نال انگوٹھے سجی چیچی کھبا گٹ پھڑ لیوے !
رکھن کبھی وینی اتے ایہ ادب سیانی!

کھلیاں پیر برابر دو نویں وِتھ رکھیوے چپّا
ہلن ہکھنگ ثواب ایہائی جیکر ٹھلی جاوے
دنداں اُتلیاں نال ہنجاروں ہوٹھ تلیدا بچھڑ پیٹے
مڑھکا خاک نہ پہونچن بدنوں شملہ آگے کرناں
چھوٹا گٹھ نہایت شملہ جاں سر بناں ۔ تائیں،
نکوں پانی جیکر آوے اسنوں پکڑ دکھیوے
سجے کھبے نظر نہ کیجے صاحب حاضر جاپے
دوہنہ نوں پچھے اندر فرضاں پڑھن الحمد نہ کوئی
پڑھن سنوار کلام ربیدی زاری نال کھلوتے
بعد الحمد دوں ترینہ آیتیں تھلیں پڑھنا ہور اگیرے
اللہ کرن شروع کھلوتیاں اکبر نوں تم اڑیاں
ارکاں نِسل وچہ رکوعے کچھے خم نہ پاٹے
جس رکنے دا ذکر جو ہووے اوسے رکن مکائیے
قومہ کرکے بہنا سدھیاں نیونکے ہیٹھاں نہ جاناں
انگلیں سانویں دوہاں ہتھاں سجدیوچہ کر سیٹے
سینے دوہاں پیر انلیے نئے زور بھی ادبوں آیا
تلیاں ہتھاں سپٹ انگلیدا دھرتی نال جمائیں
اُٹھدیاں ہتھ گوڈیاں تے رکھیں پباں بھار اٹھیویں
نِسل ہوئے کنوں اگے ہتھ نہ بھجن موَلے
گوڈیاں نال برابر انگلیں بیٹھیاں خوب ٹکائیں!
بھی قعدے وچہ تلیاں پیراں کجن ادب ایہائی
پھیرن مکھ سلاموں لگے ویکھن موڈیاں اُتّے
سبھی طرف سلام اُچیرا کبھی طرف نیویرا!
نیت وچہ سلاماں دوہاں کرنی بھی ملکاندی،
کہن سلام اماموں پچھے مقتدیاں نوں آیا!
بے ادباں نوں عزت ناہیں ناکو اگھ تنہاندا!
جے توں عزت چاہیں بہیا ادبوں کریں نہ پاسہ

بے ادباں نوں ملے نہ ڈسو دی منزل تے وچ ویہا
کھلا ودانت نہ چھوڑن جنگا جداں اُبا سی آوے
تاں تاں کھیا ہتھ پوٹھا منہ دے اُپر دھرئیے
فارغ ہو نمازوں اسنوں مڑ کنڈ نہ پچھے دھرناں
اوہ وچہ کنڈ دے نیک میانہ پچھدے آکھ سنائیں
مسجد اندر لون دئے جامے نال ملیوے
کھلا حضور جو ویکھے بیٹے جھڑ کاں کھاوے آپے
ترک ادب دی کرنے والیاں ناہیں ولٹے ڈھوئی
جے نہ کیجے ترک ادب دی کیوں شرمندیاں ہوئیے
کھلیاں تم قرأت کرنی توں سُن جانی میرے
اینویں جانی کل تکبیراں آکھن جانیاں مڑیاں
حد سنت دی ترے تسبیحاں کامل ادب ودھائیے
جے بے ادب نہ ہووے بہیا تاکیوں جھڑکاں رہیئے
لگدے وس تقصیر نہ کیجے ادبوں بار سُنجایاں
کناں نال برابر کرکے دونویں انگوٹھے دھرئیے
بن ادبوں کجھ قدر نہ موُلے شاہ نہ کسے رجایا
جلسے دیوچہ ہتھ پٹاں تے قعدے وانگ ٹکائیں
جے سترانی ہووے دیہی ادبوں سست نہ تھیویں
وچہ حدیث صحیح ہے اینویں کہیا پاک رسولے
جے ادباں تے محکم ہوویں تاکیوں لیں سزائیں
پچھے پر جے ہوون کتیں تا مڑ بے بریائی!
جنہاں پیشیر ادب ہمیشہ سو کیوں رہن و گئے!
بچھڑیا راہ ادب دا تنہاں جنہاں بخت بتنگیرا
جتھوں بیٹھے ہون جماعتی نیت اُت تنہاندی
قول سے کوئی پچھے کہندا کہہ نعمان فرمایا
آکھیا بیٹھا نہ لگے تینوں مندا بیکھے جتنہاندا
شاہ تھیون مشکل ایہی بیت کر جا ...

ہو متوجہ نال حضوری حاضر شاہ دے ہو بیٹھے — شاہ بن فکر خیال تمامی دل دے اتوں دھوبیئے
باہجہ رضا اسدی تھیں بھورا طمع نہ دل وچہ دھریئے — شاہ راضی تاکمی نہ کائی غیر دلیل نہ کریئے
جیکر شاہ راضی نہ ہویا بجھدا ایہ دولت خانہ — دولت بجھا تہاندے کیہی یار بیگانہ
جنت بھی سج سج بچھیں تا ترک انہاں نوں الٰہی — ابراہیماں مطلب کیہہ قول ناکر بات اچھی
جو کجھ سخن ضروری ہووے سو ئی آکھ سنائیے — نال انجاناں بے رمزاں دے ودھ نہ مغز کھپائیے
چینا لائق چوگ چموں نے موتی لائق ہنساں! — جیہا متھا تے تیہا ٹکا ہور اگاں کی دساں!
استجاب ہوئے تم سارے ہن دا ری مکروہاں! — آکھ فقیرا سائل تائیں تانجو ہووے سوہاں

دربیان مکروہ ہائے نماز گوید

سن مکروہ نماز پیارے نال عبادت خاصی! — دورا نہاں تھیں رہیں ہمیشہ پاویں تاں خلاصی
پہلوں پر مکروہ مکانے تینوں آکھ سنائیں — صحیح نماز کراں سن بیبا ہوندی جسنوں ناہیں!
جتھے وجن ساز طنبورے ڈھول دمامے گھردے — وچہ بازار گلی نے راہ تے لوک جتھے جوڑدے
چکی کھڑکے ہرٹ چھنگارے آدم دہم گکاڑا — جس گھر وچہ شراب کڈھیوے طلور نماناسارا
دھونہہ تے اپلے وچہ طبیلے ہور ہوا بڑ واڑہ — جنگ تماشہ جتھے ہووے یا کوئی ہوگ آوارہ
گھر یا بھوئیں کافر دی ہووے یا بھوئیں کھتی ہوئی — یا بھوئیں جھگڑیوالی ہووے مالک خاص نہ کوئی
کوہن جت جیوانا تائیں بھی وچہ سویاں قبراں — مورت خاتے تے تنجانے سن مینتھیں ایہ خبراں!
جس میت اروڑی ساہویں پردہ وچہ نہ کوئی! — چار چوپھیر پلیدی دسے یا آوے بدبوئی
جس گھر کوٹاں یا ساکنا کافر کرن پر سنتر! — فرض گذارن جا اندھیری ایہ کرامت رستہ
اچی چھت اروڑی لُتے بھی چھت جیہڑی دھرکے — کھیت پرائے کھڑک جتھے جویا اگے اگ بھڑکے
جان نماز کراہت بیبا اینہیں سنھیں جبائیں — جے وس لگے کریں کنارہ چارہ سبھو لائیں!
جنگل دیو چہ ستھرے باہجوں بھی مکروہ پچھانی! — سترہ رکھن سنت ایہی ترک نہ مولے آنی
لماں سترہ اک گز ہووے موٹا انگل جیڈا! — ودھ گھٹ جائز جانی ایہ پر استنجابوں اڈا!
جیکر کھبے تاں ہر حیلے کر کے کھلا کھبا بیئے — ہک بھر بھٹے نوں پر سدھا ساہواں نہ کھلوایئے
تربینہ ہتھاں تھیں دور نہ ہووے نا سر نال ٹکائے — شرع کہے سوہن کھلوئیے مائل راہ نہ جائے
سنت سترے ساقط ہوندی جے نہ لنگیا جاوے — نال اشارت یا تسبیح دے ٹنگھدے بچھاں ہٹاوے
اینویں ستر پواروں جے دیکھے لنگھ داکسے والے — کرے اشارت قولی فعلی یا اگوں دہک کھلے
ہک روایت جیکر متھرہ ٹنگیا مول نہ جاوے — لماں کر دھرے ہک پاسے تر بیڈا ٹکاوے

سترے کارن جیکر بیبا لکڑ ہتھ نہ لگے !
جے شے ہتھ نہ آوے کائی مسئلہ سکھ کتابی
سترے وانگوں بھی سن بیبا چھکن روا اہائی
سترے باجھوں عاصی ہوندا اگوں لنگھن والا
جے ترنیویں یا کتاگدوں سجدیوں اوروں ونجیں
وقت عذاب کہیسی لنگھ دا جیکر تداں جنیدا
لنگھن برا نمازی اگوں تداں شرع فرماوے
جا، نظر دی پرانج ایہی جو سجدیدی تھاں تے
مسجد وڈی نوں بیبا حکم جنگل دا جانی
چالی گز وچہ چالی جانی مسجد وڈی میتا !

سنت ادا ہوو... البتہ جو کجھ دھرے آگے
چھکن ایک منقھے دے اگے شکل جویں محرابی
سترہ ہک امام کریندا سنت قوم ادائی !
خوف نماز نہیں کجھ مولے لنگھدا کرے سمہالا
بعضے کہن بھنی پر فتوی روا صحیح ہے انجیں !
چالی برس کھلا ایں رہندا لنگوں مول نہ دیندا
جیکر جانظر دی وچوں لنگھ اگوں کو جاوے
ہووے وہند اکھلا نمازی تا اس گنوں الگاں تے
چھوٹی دیوچہ جتھوں لنگھے تنتھوں برا بچھانی !
تم ہوئے مکروہ مکانے کرم الٰہی کیتا

دربیان مکروہ ہائے درنماز گوید

ہن مکروہ جو وچہ نمازے سنتوں یار الو کھے
چھوڑن سنت واجب تائیں بن مکر ہون ناہیں
سنت ترک کراہت چھوٹی کہندے اس تنزیہ
جیکجہ استجابوں چھٹے ایہہ مکروہ نہ آیا !
ہک آکھن جو ترک اسدی بھی ناہیں باہجہ کرہیون
سنت غیر مؤکدہ دا بھی جانی اوہ حکم نہیں
سنت رہیاں نماز پیالے پھیرن سنت جانی
آکڑ بھنے جیکر کوئی یا خوشبوئی سنگھے
باہجہ ضرورت ہکدو واری کنکر روڑ ہٹائے
موڈھیں کپڑا ڈہلکن کپڑا پلو یا سر اُتے رکھے
دھوتے کپڑے حاضر ہوندیاں میلا بن کھلووے
پڑھے جے پہن پرانا کپڑا نواں بھی ہووس کولے
نال جو رائے ٹھوئے ہوئے یا ترنالویں تھگڑے
کرنہ لاہ سکھے جے کوئی مستغن پہنے ہکا !

ترک ہمیشہ کریں بجالوں ناہنوں لیس نہ دھو کھے
فرق ایہی پر وچہ انہاں ... تو ... ہا ئیں
چھوڑن واجب ہے تحریمہ وڈا ایہہ تنزیہ
گھاٹا اجر فضیلت دا ہے ہکناں ایہہ فرمایا
تنزیہ پر نی اسنوں تحریمی ایہہ نہیوں !
ترک مؤکدہ دی تحریمی اس بن ہندے نہیں
واجب چھوڑیاں واجب ایہی فرضوں فرض پچھانی
انگلیں بھن کڈھے کڑکارے لئے اُباسی وہنگے
بازی نال بدی تے جامے کعبیوں مکھ بھوائے
یا وت جھلے ہکدو واری نال پلو یا پکھے
ہوندی پگ جو رکھے ٹوپی ہتھ تو الوں دھووے
ننگا سروں ہووے یا اُتوں یا بند کھلے چولے
یا لک ہتھ ہتھیار پڑھے تاکہ اس دا بھی ڈر ڈرے
متھے اُسدے تے بھی بیبا جان کراہت مکا !

ف جو مسجد ہر چہار طرف سے چالی چالی گز ہو وہ مسجد جنگل کا حکم رکھتی ہے جیسا کہ نقطہ دکھایا گیا ہے ۱۲

پگ بنھے کو سر دے اُتے ننگی رکھے چوٹی!
ارلا کپڑا رکھے پلے پہنے کپڑا چھوٹا!
ویلے تنگ نماز گذارے حاجت یا پد رکھے
پسو مچھر یا جوں مارے نک سکے تھک سٹے
چوکڑی مارے بن عذروں یا وت دانگوں کتے
چھوہے جتنی یا گھٹ نکلے دنداں وچیں شے کائی
کپڑا مچھلا تاں جیکوئی چھکے سجدے جاندا
یا ہتھ نال امام جوابے یا سر نال کریندا
یا جاتک بن عذروں کوئی چائے تھلیوں پھڑ کے
یا جو پڑھدا ہو یا جھولے پیر اکے تے زورا
ہتھ ڈھاکاں تے وچ نماز دے یا کو باہر سر دا
یا با[illegible] فرج دھیانے یا وت منہ نوں کجے
وچ نماز خلال جے کوئی یا مسواک کریندا
وقت رکوع اٹھائے ہتھاں ڈھل کرے ہبی اٹھدا
باہجوں عذر کھلووے یا جو اٹھ تر ہکدی کر دیکھے
گز امام ہکلا اُچا پچھلے ہک دان نیچے!
وچ محراب امام جے ہووے یا محرابوں بنے
صف دے پچھے جیکر کوئی ہکو نیت کھلووے
جیوں کیوں صف دے وچ کھلووے سُن ویکھے جنولی
جیکر ستہ سوڑ برا ہووے کھلا نہ ہتھ سماوے
جے صف بہتی بھیڑی ہووے ڈھکیاں مول نہ ہیوے
تاں تاں نماز نہ ہونا سی بعضیاں ایہ فرمایا
جے صف وچ نمازی کوئی تھاں کسینوں دیوے
ابن ہمام ثواب کیا ہے رد آکھیا سو اسنوں
نال امام نمازی ہکو مرد کوئی جے ہووے
سجے پاسے نال امامے ہو کھلووے سانوں

بھکھا نیت نماز کھلووے حاضر پکی روٹی!
موڑھ چھیڑا ہے پلے اس دے لاہید الستر دوٹا
نال پیاری کیتا لیکھا نالوں اسدا گھٹے
ہکدو قدم ضرورت باہجوں اگاں ٹرے یا سٹے
یا وت تکیہ عذر بغیروں کرے کسے شے اُتے
جوڑ پہنے یا کدی کڈھے پوس پلے بر بائی!
یا دنبالہ ٹنگے کوئی عورت گت بنھاندا!
یا فرج اپنے دیوں کوئی وچ نماز تکیندا
یا نینگر یا کتے بلی نال اشارت ڈر کے!
اڈیاں انگلیں زمیوں چائے رہے ثوابوں کولا
گٹیاں ہیٹھ آزار کریندا کم کراہت کردا!
نال پلیدی تھوڑی پڑھدا کردا کم کو پچھے
نیندر نال ہوئے انگلاندا اٹھے نماہ بھریندا
کنڈ رکوع سجود نوائے یا کپ کڈھے چھنڈا
موزہ سوڑا ہووس پیریں دل وچ بدیاں سارے
شاہ اگے شرمندہ ہوسی ہو سنگے جو نیکے
یا اوہ جھکا پچھلے اچے شک نکردہ نہ ٹیکے
یا وچ صف یا دھوں لیمی پوس کراہت پئے
ایہ بھی برا کریندا توڑے صف وچہ تھاں نہ ہووے
بھانویں نیت کھلوتا ہووے تا بھی ٹرسن ملے
تا انگلیاں نوں دینک لشیرے اپنے تھاں بناوے
نیت نماز صفوں پچھر الفوں جھکت پچھاں لیوے
ظاہر قول کراہت ایہی وچہ مسعودی آیا
بعضے کہن نماز گیا سو نیتی دونی لکیوے
اکھیں دیکھے فتح وذیریں باور پوسے جس نوں
ابراہیماں کدتوں مسئلہ کیونکہ ووہ کھلووے
سر سجدے وچہ ہوسے اسدا اگاں اماموں بھانویں

جے کھبے یا پچھاں کھلوے احمق اسنوں جانی
دو ہودن تاں مکر اماں سے ہو کھلودن دوئی
جے ہک نیت کھلوے سانویں ہو پچھے کوئی ہووے
صف جتنا پرٹرے اگیرے دل وچہ ٹرے نہ مولے
بعضے آکھن جو ہن آیا ہگر کھلو کے نیتے!
پہلی صورت اس مسئلے دی ابوالقاسم وچہ بجھیں

احمق دے سرسنگ نہ ہوندے عملاں کنوں سیانی
ظاہر ایہ روایت ایہی کھوجے پچھے کوئی!
تاں جے سگھڑ امام ہووے تاں لگ اگیرے جاوے
وودھ ٹرے جے پے در پے یا بھنڈرے ات سو لے
نیت کرہن چھک پچھاہاں لیوے اگلے نیتے
دوجی صورت وچہ مفتاحے دیکھ صریح نہ لبھیں

دربیان جماعت نماز گوید

جیکر ہووے نار ہکلی نیتے مگر کھلو کے!
جے ہک مرد ہووے ہک تریوں نتیں کیت ادلے
اکھیں میٹ گئے جے آئتیں یا تسبیحاں کوئی!
ہک سورت وچہ ہک رکعت دے دونہ دی منہ وچہ چھوڑے
سورت کرے مقرر کائی یا تکرار کریندا!
بھی تکبیر ثنا تسبیحاں تشہد سنت کنوں!
پہلی رکعت کرے جیکوئی دوجی کنوں چھوٹی!
فرض قرائت پڑھکے بیبا بند امام جے ہووے
ہک ہک حرفے پڑھے جیکوئی یا چھیتی قرآنوں
ایہ مکروہ نمازے جانی یاد ہمیشہ رکھیں
جو مکروہ نماز تمامی کہے نہ جاندے سارے
منکا جیکر سوچے دیہاں بلک زیادہ ہووے
یاد پڑھن ہے مشکل ناہیں بہت پسار نہ کیتا
عمل انہاں دا پاپ اہائی ترک ثواب پچھانی!
پاپ کماون والے بیبا لیس جتھ خواری
اماں یا پیا بھیناں بھائی زن فرزند تمامی
جاں نماز جو بیں جو چھیتی مکروہات پکھیرو
جیکر کساں سوچیت نہ ہووے نال کہانی روڑے
جس راہ کدی سنتوں بیبا چڑیاں کھادی کھیتی

نہیں نماز دو ہال جے مہری نیتے سانویں ہو کے
مرد برابر عورت پچھلے ابوالقاسم فرماوے
ایہ بھی بن مکروہ نہ مولے سنتوں یار ستھوئی!
یا دو سورت بے سمجھی تھیں ہک رکعت وچہ جوڑے
ایہ مکروہ پچھے وچہ فرضاں عیدی خیراں دیندا
وده مکروه ایہی وچہ فرضاں ثبت نجانی بھلیں
یا قرآن پچھوہاں پڑھدا ایہ بھی جھکیں بھوی
لقمہ دیون ہے مکروہ ہوں داناں سمجھ کھلووے
یا اوہ قدر امام پڑھے جو اوکھ ہووے پچھلیاں
ترک انہاں دی کریں بجانوں تا غم درد نہ جھگیں!
اوڑک انت نہیں مکروہاں کی عبد چتارے
دھاگے چیئے جتنے اتے کتنے سگھڑ پروے
تھوڑے آکھ سنائے تینوں یاد رکھیں توں بیتا
پاپ زہر تے ماکھی یا کنڈے پھل جیانی
کوئی دات نہ پچھی اونہاں روسن کر کر زاری
با ہجوں فضل ربیدے اوتھے کوئی نہ ہوسی حامی
پنکھی کھیتر دیوں ہوندے دانیاں دے سب ہیرو
تا اوہ توڑے پچھڑاں با ہجوں کی آند اگھر لوڑے
اس راہ کنوں جیلی پائی غم افسوس ان گیتی!

کن سرکاروں چھٹے ناہیں گھر نہ آیا دانا وچہ چبوترے کھلانگا ہے کھاندا مار نمانا
گھر وچہ بھنی بھنگ نہ لبھے چلے کو نہ چارا نال گھر سجھے نا ہک پلیسہ دیوے لوک ادہارا
شاہ جے کیتی رحمت اُس تے ایس خلاصی ہوئی نہ تاں بھوڑے وچہ پتی دی وات نہ پچھیسی کوئی !
بادشاہیں بندہ عاصی ناقص آہا خامی ! بیفرمانی دیوچہ میری گنڈی عمر تمامی
فضل تیرے دا تکیہ عبدی ہک نہیں گن پلے ندی کرم دی لوڑ کہہ سایاں تانجو نیرا اچھلے
پکڑ کرم تھیں دست کریماں عبد کھلا دروازے ابراہیماں چھوڑ پیارا بھنڈر آکھ نمازے

دربیان بھنڈرہا ئے در نماز گوید

بھنڈر کل نماز پچھانی چھتی لوڑل پیارے جیتوں اگے واقف ناہیں سن ملیتھیں اوہ سارے
پہلا بھنڈر جان انہاں تھیں بولن وانگوں بندے بنن جدال پر ترتے یا داوہو حرف اُس بولن سندے
جاگدیاں یا ستیاں ہویاں جان یا وسیر بھولے نال ضرورت یا وت کوئی باہجہ ضرورت بولے
بھنی اوس نماز پچھانی کہندے عالم سبھے نقل کتاب جے پچھے کوئی وچہ مفتاح لبھے
جے دو حرف بنن بولن دے تا بھی جان تباہی ایہ نعمان محمد کہندے ہے نے فضل آلہی
جوانہاں نے جیکر کوئی بیٹھ نماز گذارے جیکر ڈوران کالن ہاہے یا اُس نوں پچکارے
حرف مہ کوئی جیکر جیکو بھنڈرا ایہ نہ پیارے اینویں جیکر نچھے کوئی یا کوئی شخص ڈکارے
جیکر مارے ہونکر اُسنوں یا جو اُس ہنکارے بھنڈرا ایہی ہے البتہ نیتے پھیر دوبارے
جیکو پچھے جو ایہ مسئلہ ظاہر ہویا کتھوں ! کہو جاو لیکھے ابو قاسم من مناوے تھوں
وچہ نماز جواب جے نچھدا سنے کسینوں کہندا یا اوہ اوہ کرے تا بہتے کہیں جے ویکھیں سہندا
جان سلام کہے کو یا جو ذات نماز بھلا کے یا وت کہے جواب سلامے بھنیں کس بلا کے
جیکر درد مصیبت کنوں روے نال آوازے یا کائی شے کھاوے ہووے مورکھ وچہ نمازے
یا کو خبر خوشی دی سنکے یا بد خبری کائی اگوں کجھ جواب الائے کہس نماز کیائی !
مقتدیاں بن ہور جیکوئی حرف امام تاوے رہے نماز نہ اسدی موٹے سریں پھیر ولاوے
جے اُس دسن والے کنوں بھڑے امام سکھیا ایہ بھی نال اُسے دے رلیا وچہ کتاباں لکھیا
غلط پڑھے قرآن جیکوئی جو بدلیوں معنے عذر بغیر الکے کو سکھیا اُخ اُخ کھنگے یعنے
منگے رب کنوں شے اوہ جو آدمیاں تھیں ڈھئے سجدہ کرے پلیدی اُتے پھیر نیتے اُس کہے
چھوڑے جیکر فرض نماز یا کنڈ قبلے آ لیے لکھیا وچہ پڑھے مصحف تھیں گئی نماز پچھانے
کہ آکھن تد بھجدی ایہی جے مصحف نوں جائے نالے وچہ نماز نمازی آپے ورق بھواتے

صحیح ایہو جو بھنڈر ایہی جیں بہت پڑھے تہیں
ساقط ہو یا عذر جیکوئی وچہ نمازے پاوے
یادنت ضحک کرے یا آپے جان وضونوں بھنے
یعنے فرض قضائی پڑھے وچہ فرضاں چیت آوے
جے چھ یا پنج فوت نمازاں یا ویلا ہوے تھوڑا
جیکر ہودن گھٹ چھیاں تھیں وقت بھی اُرلا ہووے
تاں تاں وقتی روانہ ہوسی لکھیا وچہ کتاباں!
جے دو یا ترے قضا نمازاں وقت نہ اتنا پاوے
جیونکر مثلاً کسے کو یہیں وقت عشا دنجایا
وتر قضا کر وقت فجر دے سنتاں چھوڑ گذاوے
وقت جے چھیاں رکعتاں ستاں پہلوں فرض رنوکے
جے پڑھ سکے اٹھ رکعتاں نال جوڑے وتر انہوں
جیکر وقت رکعتاں باراں چاہے توڑ بجاوے
جیکر فوت نمازاں بیبا اوہو ہودن اس تھیں
جے پنجاں تھیں ہودن داہو تاں مختار اہا ئی
منع ایہی پر وقت کریہہ[ٹ] داکرن قضا تنہا نہوں
جیکو مورکھ وچہ نمازے عمل کثیر کماوے
عمل کثیر پچھانی اوہ جو نال دوہاں ہتھاں دے
یا کم دو تہہ ہتھاں دا کوئی نال یکی ہتھ آ نیے
جویں بھنے لک یا بالکل بارے پگڑی نیچے سر تے
جھلن کھرکن بھنڈر تاں ہے جیکو جھلے کھرکے
کھرکن ایہی ہتنی قسمیں بھنڈر سب نہ جانی
ترے واری ہتھ چا چا کھرکے یا کھرکے تر نہ جائیاں

وچہ مفتاح کافیے کنوں لکھیا ایلیں انیو ہیں
زمیوں پیر دونویں وچہ سجدے جز قسیح دا چاہے
پیر اہا مول دھرے اگیرے ڈٹا دجس پچھیے[ا]
بھی صاحب ترتیب جے ہووے وقت اُرلا پاوے
تا چیت آیاں بھجے ناہیں ہووے ناہ اویڑا!
اول فوت قضا کر پچھے وقتی نیت کھلووے
کر ہوشیار ہی جاگ پیارے اس غفلت دے سکھوالوں
جتنا کھو پڑھ سکدا ہووے اوہی بجا لیاوے
فجرے ویلا قادر رکعتاں پنجاں دا نس پایا!
پلیتی کنوں اگے آنے فرض عشا دے چارے
وتراں سنتاں چھوڑ گذارے پچھے فرض اجو کے
جیکر ویلا نواں دہاندا ترک کرے سنتا نوں
جس نوں شک ہووے کھو ویکھے اندر شرع دے داوے
پنجاں تنگ ہے حکم انیویں ہی پچھیں بھانویں جھتیں
جس بہت کرے قضا تنہا نوں لس بہت جان اوائی
جنہیں ویلیں سجدہ کرنا ایہی منع اسانوں
کہو توں اسنوں جو پھر نیتے سر تھیں بھار ہٹادے
کم کرے اوہ وچہ نمازے جیہڑے شرع نہ بھاندے
جو ہر دیکھن والا اسنوں وچہ نماز نہ جانے
یا جھلے یا کھرکے بیبا بھنڈر جانی تر دے
ترے واری وچہ یک رکن دے بھانویں کہیں مڑکے
کجھ انہاں تھیں بھنڈر ایہ فی کجھ مکروہ پچھانی
اوہ کھرکن ہے بھنڈر بیبا سمجھ قیاسوں پائیں

[ا] مصنف کی مراد اسجگہ سینہ ہے۔ [ٹ] وقت کریہہ یعنی جسوقت دن غروب ہوتا ہو اور جسوقت دن چڑھتا ہو اور جسوقت دن سر پر ہو ان ہر تینوں وقتوں میں سجدہ کرنا منع ہے مگر کسی وجہ سے کسی نے عصر کا وقت تنگ پایا اور دن ٹکڑے نماز میں آگیا یعنی نیت لی اور ختم کرنے سے پہلے دن غروب ہوگا وہ نماز پوری کرے درست ہے اور جب فرض فجر اور فرض عصر پڑھے جاویں تو دن چڑھنے اور غروب ہونے تک پیغمبر خدا سے کوئی نماز ثابت نہیں اسی وجہ سے یہ دونوں وقت کامل نہیں رہے اور ہر وجہ کی نماز جو قضا ہو وہ ناقص کرنی بہتر نہیں ... وقت میں نصف کرنی بہتر ہے ۱۲

جیکر جاپئے تاں ہکواری دوجی وار نہ جاپئے
جیکو ہتھ جپکے ہکواری کھر کے ہکے جاپئے
مڑ ہتھ رکھے اوسے جائے جتھوں ہووس چایا
اینویں جیکر جا کھرکن تھیں ہتھ چپکے دو کھیوے
پھیر اوتھ سیں رکھ نہ جاپئے نا دت کھر کے موے
جے ہک وچ نمازے دوجا جھلن اوس کھلو کے
بھی کارن صلاح نمازے جیکو عمل کماتے
جیونکر وچ نماز کسے دا کھلے کپڑا لک دا
جے کا نار برابر مرد ے نیت نماز کھلووے
ایہ بھنڈر پر جانی بیبا نال چھیاں شرطاں دے
ہک فرقوت نہ ہووے مہری ناوہ لڑکی تڈھی
دوجا عورت عاقل ہووے تریجا جا ہک ہر کا
ہوتھی شرط پا جبر نمازے ہور تلاوت سجدے
پھیر امام نماز جداں جو اوّل ہووے نیتی
شرط چھیویں اوہ نار کو سکھی جیہڑی پاس کھلووے
یعنی مدرک[1] ہووں دونویں یا لاحق سن فانے
ایس رسالیوں اس مسئلے دا باور جس نہ آوے
جے زن ہو وچکار کھلووے دونہہ دی بھن گواوے
دو ناریں بھی دو نہ مرداں دی ترتے ترینہ پرسانا دی
کرے اشارت مرد پچھاندی نار نہ پچھیاں کھلووے
مرداں نوں بھی حکم زناں دا جاں پیارے جانی
مفسدات نماز تمامی آکھ سناۓ عبدی

او تھے بھی یا ہور ڈرکانے ہتھ چھوڑ چلائے
کھرکدیاں تک پر اُس تھاؤں ہتھ نہ مول اٹھائے
وت اُس رکھنے وچ نہ جاپے ایہ مکروہ ہولن آیا
ہکجا کھر کے یا دو جائیں چھوڑ نہ اسنوں دکھوے
ایہ بھی جان کراہت بیبا بھنڈر ترے گھولے
بھنڈر نہ وچ مذہب اساڈے توڑے راضی ہووے
ایہ بھی بھنڈر مول نہ جانی لکھیا وچ ہدائے
کرے نہ سامنے اسنوں جیونکر ویکھے بجھدا
رہے نماز نہ اُس پرس دی توڑے محرم ہووے
جے ہک گھٹ تا بھنڈر ناہیں بھنڈر نال چھیاندے
جس لڑکے دی اجے پیارے ہووے بھتی ٹھنڈی ہی
ناوتھ پردہ وچ دوہاں دے نا کو اُچا جھکا
ہووے ہور نماز پیارے ایہ بھجن نہ کہہ گھجدے
تداں امامت ناریں سندی نیت ہووس کیتی
سیرن بھی اوہ وچ ادا دے نال پرس دے ہووے
ناہیں بھو مسبوق ہوون تاں اندر مسبو قانے
آکھس شرح وقایہ عربی دیکھ تسلّی پاوے
ہک ہک مرد مگر دے دی بھی اوڑک نیک نجاوے
چار نسائیں بھنن بیبا مگر دیاں سبھاندی!
ایہہ ہے روا نماز پرس دی رن دی روانہ ہووے
ایہ ہے قول ابو یوسف دا ہووس فضل ربانی
مُکا کل بیان نمازے نال عنایت ربدی!

تھوڑا بہتا جو کجھ سر پا سوہیں حاضر کیتا
آپی بعد نمازوں واری روزیدی ہن میتا

[1] یعنی بلاکت مدرک وہ شخص ہے جو امام کیسا تھ تمام نماز پا دے اور لاحق وہ شخص ہے جو امام کیساتھ پہلی رکعت میں یا دوسری رکعت میں وضو ٹوٹ گیا پھر وضو کر کے تیسری یا چوتھی رکعت میں امام کیساتھ پھر مل گیا اور مسبوق وہ شخص ہے جو امام کیساتھ تیسری یا چوتھی رکعت میں مل کر نماز قائم کی ۱۲

دربیان روزہ ماہ رمضان گوید

روزے ماہ رمضان دے بیبا عین فرض کر جانی
جد لجے کھادا ہوسی اوہ نکویاں لیسی
روزہ قاتل نفس کتے دا کل بدیاں نوں ساڑے
ہکو روزہ عذر بغیراں جیکر کسے ونجایا!
صورت اُس دی کتے وانگوں ہوسی روز حشر دے
جس نے ماں پیو کیتے نہ راضی ہور جو دوہ لیے گھاندا
روا رکھے جے کھادن پیون یاری کرے دکھوائے
جد تدہ نفلی آوے بیبا جِن رمضانے والا
نیت کرن زوالوں اگے دینہ بھی جائز جانی
نیت کرنی جائز جاہیں دیہیں باہجہ انہاں دے
منع روزے وچہ ہنساوطیوں بھی وت پلٹیاں کھاں لو
ہٹن انہاں تھیں نیت کرنی ہو پچھانن دیایا

ہر بندگی تھیں افضل روزہ نال حدیث پچھانی!
نیکی کار نہ رہسی پلے روزہ مول نہ دیسی
ڈھال البتہ آتش کنوں ہوسی حشر ڈیہاڑے
نوں لکھ دربہیاں دوزخ سڑسی وچہ خلاصی آیا
جیکر ہوسی منکر اُس دا پونا وچہ کفر دے
ہوسی روز قیامت والے ایہو حال تہاندا!
کھادن والے نال پچھانی سانوں ایہ ترائے
نیت روزے دی کر راتیں اجر ڈھیرے شالا
وقتی نذر معین نفلی ہکو حکم پچھانی!
لازم نیت ہر روزے دی جو روزے رمضان دے
صبح کنوں تاں مغرب تائیں جاں جے ناہیں جانوں
ایہ ترے فرض پچھانی بیبا ہوویں ندان سوہیلا

دربیان وطی ولواطت گوید

وطی کرے کو وسر بھلاوے یا کائی شے کھاوے
جیکر روزہ بھناں جانے مڑ کجھ کھاوے پیوے
جو شے کھاون والی ناہیں کھاوے جاں جے اوہا
یا جانے جو لجے دہمی دہتی ویلے کھاوے
یا پھٹ پیٹ ہوئے بھی سر تے گھیو یا تیل لگاوے
یا کو لگے وچہ وضو دے اندر وں آیا پانی
یا کو نال سبب کسے دے دھکیں آنے دائی
جاں دخول کرے جیکوئی دو فرجوں کر پاسہ
یا ہتھ ناوے لوسہ لیوے گھتے ہور کلاوے
انہیں سجھنیں وجہیں بیبا منی جے باہر آوے
مرد کوئی جے مرتی رن دا دہنے روز دھگانے

یا بھل کرے لواطت کوئی روزہ مول نجاوے
ہکو روزہ رکھن پچھے اس نوں لازم تھیوے
جیونکر چونہ پتھر مٹی - کوئلے - کاسی - لوہا!
یا دینہ کھلا پچھانے لتھا روزہ چھوڑ ونجاوے
یا گھیو تیل گھتے وچہ کناں یا کجھ فرج چھپاوے
یا دنداں تھیں رت کسیدی سنگ وڑاں مٹھیاں ہائی
انہیں ہنہیں بھیدا روزہ ہوندی فرض قضائی
مردے نال یا نال حیوانے کرے دخول نراسہ
یا وت کائی جلق کرے ہتھ خواہش نفس مٹاوے
تاں پوندا سو ہکو روزہ نہ تاں غم نہ کھاوے
پوے قضائی اُس مردوں نار قضائی آنے

عورت جیکر تیر وسنگانے بیٹھی دیچ پانی دے
روزے والا دمبر تھپالے وٹی کرن جے گئے
ہیٹھ شتابی جے چت آیاں روزہ ایس نہ جاوے
یاد آیاں جے ہیٹھ نہ ہووے رہے نویں ہی دھوندا
جے چت آیاں حشفہ کڈے پھیر گھتے وچہ فرج
ایہو ہیں وچہ فراخانی دے ایہ مسئلے ترلے
ہووے جے زن روزے والی پارت جیسی دیکھے
روزہ جاں جے مہری بھناوسے روز وی باہی
بھانویں جے کام غرض کسینوں انہوں پہنچے آوے
بھنے جاں روزہ کوئی ماہ رمضانوں ویلے!
یا جو روزے ماہ رمضانے رکھے قضا کداہیں

تا کفارت پوندی کیہی دوہاں ہت آوے
وطی کر بیندیاں آدمیں روزہ یاد انہاں سے گئے
بھانویں بوندہ ہنی دی بیبا ہندیاں با سرا دے
ہکا جاں قضائی اسنوں ہور نہیں کجھ پوندا
ایس کفارت ہور قضائی پوندی پچھے در سبے
جسنوں بادر ہووے نہ اپچھے اد نفلوں من منائے
بھجیں روزہ پوسی قضائی ہور نہ کجھ اس لیکھے
یا اس حیض وکھالی دتی پوسی پھیر ہی قضائی
نہیں کفارت ایتھاں بیبا مسعودی فرماوے
جیونکر سبے کفارہ رمضان روزہ یا نذری نفلی بھنے
جے بھنے تاں پوسی قضائی ہور اسنوں کجھ ناہیں

در بیان بھنڈرے روزہ گویند!

سنگھ وچہ بھنی کجھ گیا وسوں بہار سے جاوے
جیسے ہیچ پچھاتے چو یا پارت نکوں جیسے
ٹکڑا دانہ جیسے کوئی کاس رہاں اباسنے!
لون چکھے یا میوہ یا کچھ تلے نہ کجھ لیجاوے
یا محبوب گلاسے کھٹے آلت فرج گھساوے
رت کڈھاوے یا تھک نگلے یا شکھے خوشبوئی
انگل سکی فرج پاوے گال نوں ملہ نادے
جیکر جاہل معانی تھیں روزہ بھناں جانے
تپ داری تاکسے جے ہووے بھنے جو ان جداری
نیت سفر دی بھنے روزہ بھانویں سفر سداوے
جے ہک نے جھے دیا کیہڑا دینہ آکھو دو کیہی
جیکچھ کھانے پوسی کفارت اوہنوں بچھرات نکھے
پچکے جاں تمباکو کوئی کھیا وچہ نہلا سے
یا وچہ فرج کھانیر دے حشفہ جبار چھپاوے

ٹھینو سر سر مہر دا بدواکھیں پانی آپے آوے
ڈھالاں بھیں کجھ قدر چنے دا گھٹ ہٹھیاں لنگھدے
سنگھوں ہیٹھاں کول نہ لبھے جو ہیں ٹکڑی دانے
یا فکر دی انزال کسینوں یا احتلام جو آوے
حلق وطی جھوانے مرتے منی نکال نہ یادسے
یا تر کپڑا بدن لپیٹے یا دت نہاوے کوئی
ایہ روزے نہ بھنڈرنا ہیں جو ہیں تھے سارے
جے ہن کھاوے یا کجھ پیوے قضا کفارت آوے
جے تہادس پوسی قضائی تاہیں تا پینڈ بھاری
کہو کفارت اس ہور دھنوں جے اس کہیا بھاوے
دو آکھن جو اسے نہ دیسی جیکچھ کھا نالی ہیں!
تے ہے دفتر وچہ مسعودی بھانویں لکھیا دیکھے
یا جو نگلے تھک محبوبے سنتوں سجن خاصے
یا کجھ کھادن ہیوئیو الا جیکو دانہ کھاسے